

CONTRA

nr 6 1983 årg 9 5:-

Winston S. Churchill i Stockholm

**Karta över Sovjets
kärnvapenbaser**

**PUBLIC CHOICE-
SKOLAN**

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger per år
ISSN 0347-6472
Contra-Tryck, Stockholm 1983

Ansvarig utgivare

Christer Arkefors
Ställföreträdande ansv utg: Benny Rung

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon 08-751 56 26

Prenumeration

39 kronor per år. Inbetalas på postgiro 85 95
89-4 eller bankgiro 261-2638.

Finland: 32 mark per år. Finländskt postgiro
1125 82-9.

Norge: 39 norska kronor per år. Norskt post-
giro 1 99 82 77.

Danmark: 49 danska kronor per år. Dansk
postgiro 1 69 06 98.

Redaktion

Clues Almgren, Christer Arkefors, Anders
Fjällström, Carl G. Holm, Göza Mölnär och
Benny Rung.

Övriga medarbetare

Dennis Brinkeback, Lennart Klereskog, Jüri
Lina, Bertil Lindblom, Filip Lundberg, Roger
Söderqvist och Monica Wiegert.

Utländskorrespondenter:

Allan C. Brownfeld, Washington
Harry Jones, London
Robert Champin, Toronto
Per Danielsen, Oslo

Länskontakter

Blekinge: Magnus Bergstrand 0455-144 45
Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06
Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23
Göteborgs o Bohus: Robert Ask 031-20 55 19
Halland: Se Göteborg
Jämtland: Lennart Sundstad 0642-100 49
Jönköping: Carl G. Löverhult 0380-159 90
Kalmar: Bertil Lindblom 0480-862 38
Kopparberg: Fredrik Calles 023-295 93
Kristianstad: Se Malmöhus
Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21
Malmöhus: Mats Ingelström 0418-149 95
Norrboten: Elisabeth Fjällström 0970-141 54
Skaraborg: Frank Wurns 0800-335 44
Stockholm: Rune Andersson 08-758 17 47
Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62
Uppsala: Maurizio del Bianco 018-46 16 97
Värmland: Jan Collander 0570-660 86
Västerbotten: Hans G. Olsson 0910-358 12
Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022
Västernorrland: Stanley Skoglund 060-129694
Västmanland: Christian Moldén 021-1461 88
Älvsborg: Ulf Kihlberg 033-15 81 43
Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22
Östergötland: Michel Clourec 0142-508 02
Finland: Roger Wessman 915-14 97 06
Finland: Leo Meller 90-563 34 53

Ej signerat material har sammanställts av re-
daktionen. Copyright Stiftelsen Contra. Efter-
tryck endast efter överenskommelse.

Presslagd 1983-10-03

CONTRA-NYTT

Contra behöver hjälp!

Contras verksamhet bygger på frivilliga medhjälpare. Tidningen skrivs, redigeras och distribueras nästan helt av frivilliga medarbetare som ställer upp vid sidan av skola, arbete eller andra uppgifter. Vi behöver fler sådana medhjälpare! Bokrecensenter och artikelförfattare. Länskontakter (i Kristianstad och Hallans län) och medhjälpare med praktiskt arbete. Det sistnämnda är i stort sett begränsat till personer bosatta i Stockholms-området. Extra hjälp behövs framförallt i samband med utskick av tidningen (varannan månad). Men det ordnas arbetskvällar minst en gång i veckan på Contras lokal i Vasastan.

Hör av Dig till redaktionen om Du är intresserad av att hjälpa till!

Mediavänstern

Denna gång erbjuder vi Gösta Hulténs och Jan Samuelssons bok *Mediavänstern*. En "lysande och avslöjande skrift" skrev vi i Contras recension i förra numret. Tyvärr har boken nästan försvunnit i pressdebatten. Den är nämligen alltför avslöjande för hur det går till i massmedia. Men boken borde vara obligatorisk grundkurs för alla som läser dagstidningar och tittar på TV. Den gör det möjligt att genomskåda den manipulation som vi alla utsätts för. Boken kostar cirka 95:- i bokhandeln. Genom Contra kan den beställas för 77:-.

Video från Contra

För en tid sedan gjorde vi en enkät om Contra-läsarnas intresse för videofilmer. Det intresset har visat sig vara tillräckligt stort för att vi skall våga oss på ett experiment. Contra kommer därför att skaffa in ett par politiskt intressanta videofilmer för uthyrning. Ytterligare information kommer senare.

Winston S. Churchill i Sverige

Den engelske parlamentsledamoten Winston S. Churchill besökte för en tid sedan Stockholm på inbjudan av Contra. Han presenterade sin nya bok *Till Västs försvar*, gav intervjuer till tidningar och sammanträffade med politiker. Han gav naturligtvis också en intervju till Contra (se sid 3 och följande i detta nummer). Pressbevakningen ledde bl a till en helsida i Expressen, en artikel på Svenska Dagbladets ledarsida och artiklar i en lång rad landsortstidningar. De ekonomiska förutsättningarna för Winston S. Churchills besök skapades genom det testamente till Contras förmån som upprättades av framlidne N-E Hanson. Hanson var under sin levnad mycket groad över Västs oförmåga att motstå sovjetisk expansion. Contra har därför ansett det vara ett värdigt sätt att hedra testators minne att inbjuda en av de främsta förespråkarna för en ny syn på Västs försvar.

Fler prenumeranter — Du kan ordna dem!

Contra behöver fler prenumeranter. Du har säkert några i Din bekantskapskrets som är intresserade. Bäst är det om Du talar med Dina vänner om Contra (på det sättet har Contra fått ungefär en tredjedel av sina prenumeranter). Om Du hör av Dig till redaktionen kan vi förse Dig med informationsmaterial om Contra och provnummer att dela ut till intresserade. Du kan också skicka in en lista på personer som Du tror är intresserade av Contra så skickar vi ut informationsmaterial från redaktionen.

Våra källor

The American Spectator är en diger månadstidning som behandlar det mesta som rör amerikansk politik och amerikansk kultur. Men även en hel del av internationellt intresse. Tidningen tillhör de mest inflytelserika bland de konservativa tidskrifterna i USA, och räknar stolt upp kända namn bland sina prenumeranter: Ronald Reagan, Milton Friedman, Patrick Moynihan, Alexander Solzjenitsyn, Henry Kissinger m fl.

En årsprenumeration till Europa kostar 23 \$ (med markpost). Adressen är P O Box 1969, Bloomington, Indiana 47402, USA.

NATO är vår största fredsrörelse

Winston S Churchill, sonson till den berömde engelske premiärministern under andra världskriget med samma namn, besökte under några dagar Stockholm för att presentera sin nya bok "Till Västs försvar", som nyligen utkommit på Contra förlag. Winston Churchill började som journalist, men är nu huvudsakligen parlamentsledamot. Han är konservativa partiets talesman i försvars- och nedrustningsfrågor. Vid sidan om driver han ett taxifygbolag. Han har eget professionellt flygcertifikat och kan ta över spakarna själv om ingen av de anställda piloterna kan ställa upp.

Winston Churchill är född 1940. Han har studerat vid Eton och Oxford och har fyra barn. Äldste sonen har just skrivit på ett korttidskontrakt med flottan — Royal Navy — "korttid" där är lika med åtta år!

Besöket i Stockholm var det första besöket någonsin i Sverige. Han träffade journalister och hade diskussioner med riksdagsman Carl Bildt. Han gav naturligtvis också en intervju åt Contra.

Berätta hur Du kom in i politiken!

— Efter studierna lärde jag mig flyga. Jag och några vänner hyrde ett flygplan och flög runt i Afrika. Jag började skriva artiklar och engagerades som korrespondent. Jag besökte många oroliga områden och krigshärder: Biafra, Vietnam och Mellersta östern. Mina artiklar från Biafra väckte stor uppmärksamhet och påverkade det brittiska agerandet i den konflikten. När sexdugarskriget i Mellersta östern bröt ut 1967 befann jag mig i området. Resultatet blev en bok som jag skrev tillsammans med min far. Den blev en bestseller.

Under mina resor och mina uppdrag som krigskorrespondent upplevde jag mycket som jag engagerade mig djupt i. Som journalist kände jag mig dock maktlös. Jag ville vara med och påverka. Det var därför jag ställde upp i parlamentsvalet 1972. Jag blev vald, jag tog ett gammalt labour-mandat i Manchester. Det har jag fortfarande kvar.

Det var dock ett stort misstag att jag skulle få större inflytande som parlamentsledamot. Tvärtom kunde jag göra betydligt mer som journalist. Det dröjde åtminstone 5-6 år innan jag hade ett inflytande som var jämförbart med vad jag hade haft som skribent åt *The Times*. 1976 utsågs jag till konservativa partiets talesman i försvarsfrågor. Partiet stod då i opposition, och jag hade huvudansvaret för oppositionens försvarspolitik. Det var tack vare det uppdraget som jag fördjupade mina kunskaper i försvars-

frågor. Det ledde så småningom till att jag kunde skriva *Till Västs försvar*.

Men Du blev inte försvarsminister när de konservativa kom till makten 1979.

— Nej, jag fick sparken som partiets talesman i försvarsfrågor redan 1978. Det var i en omröstning där jag gick emot den officiella partilinjens. Jag var inte ensam om det. Jag hade majoriteten av mina partikamrater på samma sida. I parlamentet i London går omröstningarna till så att de som röstar på ett visst sätt samlas i samma rum, och där räknas antalet röstande. När jag lämnade rummet fick jag veta att jag fått sparken.

Omröstningen gällde om England skulle fortsätta sanktionerna mot Zimbabwe/Rhodesia eller ej. Det var när Abel Muzorewa var premiärminister, vald i fria val, och när ytterligare ett val var utlyst (där Robert Mugabe vann). Den officiella partilinjens var att lägga ned sina röster. Jag röstade för att upphäva sanktionerna. Efter den omröstningen hade jag inte längre några förtroendeuppdrag i partiets parlamentsgrupp. Jag kunde bli börja skriva på *Till Västs försvar*. När den kom ut i England i början av 1982 blev jag utnämnd till partiets talesman i försvars- och nedrustningsfrågor. Sedan 18 månader har jag alltså återigen ett förtroendeuppdrag i försvarsfrågor inom parlamentsgruppen.

Under det senaste valet var försvarsfrågan en av de viktigaste, kanske den allra viktigaste. Valutgången visar att väljarna tar avstånd

från de tankar som framförs av CND, Council for Nuclear Disarmament, och likasinnade.

Dvs fredsrörelsen...

— Nej, jag kallar inte det för någon fredsrörelse. NATO är vår största fredsrörelse.

Väst-stöd till dem som angrips!

Du drar ibland paralleller med situationen före andra världskriget. Försöker Du upprepa vad farfar gjorde?

— Jag försöker naturligtvis vara mig själv. Även om jag känner mig hedrad över att bära farfars namn. Han var mycket framsynt när han under 1930-talet krävde upprustning för att möta det tyska hotet. Men det var faktiskt hans främste antagonist inom det konservativa partiet, Neville Chamberlain, som påbörjade upprustningen. Hade han inte gjort det hade England inte haft en chans att klara sig i krigets inledningsskede. I krigets slutskede var farfar mycket upptagen av tanken på att segen över Tyskland hade vunnits på ett sätt som öppnade för nya kriser och konflikter med en annan totalitär makt — Sovjet. I boken ger jag flera exempel på sådana resonemang.

Idag varnar jag för den sovjetiska upprustningen. Vad skall de använda alla vapnen till? Det finns inget vettigt användningsområde för en så enorm rustningssatsning annat än militära äventyrligheter.

Jag tror inte att Sovjet är redo att gå till anfall mot Väst. Jag vet att andra har den åsikten, men den delar jag inte. Jag tror däremot att ryssarna vill uppnå en situation där man är så militärt överlägsna att man kan genomdriva sin vilja utan att behöva gripa till vapen. Motståndaren skall inse det lönlösa i att göra motstånd och ge efter för Sovjets krav.

Här kan vi också dra en parallell med vad som hände på 1930-talet. Det var inte Tyskland som angrep England. Det var England som förklarade Tyskland krig. Englands och Frankrikes handlande när det gällde Rhen-landet, Sudet-landet, Österrike m m var sådant att Hitler inte hade någon som helst anledning att räkna med någon annan reaktion när han angrep Polen.

Vi får inte försätta oss i samma situation. Den svaga västerländska reaktionen på ryska angrepp kan medföra att ryssarna tror att de kan göra vad som helst, utan att möta ett fast motstånd. Vi får inte låta dem få den

uppfattningen. Därför måste vi i Väst ha ett försvar som är trovärdigt, och vi måste ge ett aktivt stöd till dem som blir utsatta för sovjetiska operationer.

Afghanistan - Sovjets Vietnam?

Som i Afghanistan? Vad anser Du om åsikten att Afghanistan är Sovjets Vietnam?

— Jag delar inte alls den åsikten. Afghanistan kan inte bli Sovjets Vietnam förrän Väst helhjärtat går in för att stödja frihetskämparna i Afghanistan på samma sätt som Sovjet stödde kommunisterna i Vietnam. Kommunisterna i Vietnam fick allt tänkbart militärt och materiellt stöd, med undantag för soldater och kärnvapen. Så långt måste väst också vara berett att gå i Afghanistan om Afghanistan skall bli "Sovjets Vietnam". Men idag är det militära läget för guerillan i Afghanistan ytterst ansträngt. De har dålig utrustning och får bara blygsamt stöd från Väst.

Jag och min gode vän Vladimir Bukovskij (han bodde hemma hos mig det första året sedan han kom till Väst) driver tillsammans med franska intressen Radio Fria Kabul. Vi har fem elva sändare som är verksamma i det ockuperade Afghanistan.

En fjärdedel av Afghanistans befolkning har flytt — till Pakistan och Iran. Över 4 miljoner människor! Det visar hur intensiva och svåra striderna är.

Många menar att Sovjets krigsmakt är undermålig, att vapnen är dåliga, att stridsmoralen är låg, att alkoholmissbruket är utbrett osv. Om ryssarna inte kan producera vete så det räcker, hur kan man räkna med att de skall få en sofistikerad militärmaskin att fungera?

— Det skulle vara att underskatta den moderna diktaturens makt att tro att militärapparaten inte skulle fungera ordentligt. Se bara på vad som händer i Afghanistan. Krigslångar som kommit till Väst har vid upprepade tillfällen berättat att sovjetiska officerare fått order om att skjuta civila, och att de vägrat att göra det. Följden har blivit arkebusering av officerarna inom en timme! Diktaturen skyr inga medel.

Man måste också se till volymen på de militära satsningarna. Sovjet satsar 15% av bruttonationalprodukten på försvaret, i England och USA rör det sig om straxt över fem procent av bruttonationalprodukten. Och i Väst — åtminstone i England och USA — saknar vi värnpliktiga. Två tredjedelar av försvarskostnaderna är lönekostnader. I Sovjet är bara en tredjedel lönekostnader.

Vi kan också se på den enorma volymen i produktionen av stridsvagnar, flygplan m m. De senaste modellerna av de västerländska vapnen är överlägsna de senaste modellerna av de sovjetiska vapnen. Skillnaden kanske uppgår till fem år. Men de sovjetiska vapensystem som verkligen används ute på för-

banden är kanske fem år gamla. Våra femton år. Trots att vi i den teknologiska frontlinjen ligger fem år före, ligger vi i den praktiska användningen fem år efter!

Medeldistansrobotarna i Europa

Vad tror Du om möjligheterna att få Sovjet att ta reson, att gå in för en verklig avspänning och nedrustning?

— Egentligen är förutsättningarna goda. Jag tror att Andropov är klyftig nog att inse att det skulle vara till fördel för Sovjet att satsa mindre än femton procent av bruttonationalprodukten på försvaret. Om han var säker på att Väst skulle handla samlat och effektivt mot den sovjetiska uppbyggnaden skulle ju inget finnas att vinna på den! Men då måste också Väst handla bestämt. Gå vidare med MX-robotarna, B-1-planen och utplaceringen av medeldistansrobotarna i Europa. Visa att vi är fast beslutna att sätta hårt mot hårt — om det skulle behövas. Det är först i det läget som motsidan kommer att vara intresserad av eftergifter. Vi kan se på diskussionen om antirrobotar (ABM). Sovjet trodde att utvecklingen skulle stoppas i USA den politiska vägen. Man satsade för fullt på ett eget system och tackade nej till USA:s förslag om en överenskommelse om en begränsning av antalet ABM-robotar. När amerikanerna mot Sovjets förväntningar utvecklat sina ABM-robotarna kom Kosygin tillbaka med det gamla förslaget, och en överenskommelse träffades om maximalt 64 robotar på vardera sidan.

Det är likadant med MX och B-1. Vi måste visa vår beslutsamhet för att kunna komma till tals med andra sidan. En avspänning som är ensidig är ju ingen avspänning utan en inbjudan till aggression.

Här har vi politiker ett stort ansvar. I Storbritannien är den allmänna opinionen för egna kärnvapen, för Polaris-robotar och för amerikanska kärnvapenbaser i Storbritannien. Men mot de föreslagna nya vapensystemen, kryssningsrobotar och Trident-robotar (för ubåtar). Men jag tror att opinionen håller på att svänga. Det är ju trettio år gamla system som vi använder oss av nu. Jag brukar på mina valmöten fråga hur många som tog sig dit i en trettio år gammal bil eller på en trettio år gammal cykel. Det är sällan någon har gjort det. En av de få gångerna gratulerade jag en av deltagarna till en förträfflig gammal bil. Han tackade och svarade, jo den är bra, det är en Rolls Royce.

Jag tycker att NATO har gett Sovjet ett generöst bud. Vi avstår från våra Pershing II-robotar och kryssningsrobotar i utbyte mot att Sovjet drar bort sina motsvarande vapen, SS-20. Nollösningen. Dessutom bör vi kunna skrota 30 procent av de strategiska vapnen (interkontinentala robotar).

Det är det förhandlingarna i Genève handlar om. Jag tror dock inte att man kommer fram till en lösning innan robotarna börjar placeras ut. Men jag är ganska

optimistisk inför möjligheterna av en överenskommelse på sikt — när vi verkligen har placerat ut de första robotarna hoppas jag på en ändrad inställning från motsidan.

Hur bedömer Du riskerna för att kärnvapnen verkligen skall komma till användning?

— Vi kan inte förväg avhända oss från möjligheten att använda oss av kärnvapen. Då skulle motparten kunna handla som om vi inga kärnvapen hade. I Väst har vi väljare att stå till svars inför. Vi måste därför hålla de utfästelser som görs. Sovjet skulle å sin sida kunna göra en utfästelse att inte använda kärnvapen och sedan helt strunta i den. Där finns ingen demokratisk kontroll.

Men jag menar att allt tal om ett förödande "förstaslag" som skulle slå ut motståndaren helt är rent nonsens. Båda sidor har tillräckligt många kärnvapen under havsytan för att ett sådant slag skulle bli omöjligt. Den stora risken är att en konventionell konflikt trappas upp och att bägge sidor tappar kontrollen över utvecklingen. Men Sovjet har inte sedan NATO bildats gjort några allvarliga försök till militär offensiv västerut i Europa. De slår bara till där de förväntar sig att motståndet är mjukt. Vi bör tala om för dem att motståndet kommer att vara hårt och enigt.

Visa satellitbilderna!

I diskussionerna om medeldistansrobotarna i Europa har Sovjet drivit linjen att även de brittiska och franska robotarna skall räknas in på västsidan. Låter inte det som ett ganska rimligt krav?

— Det kan tyckas så vid en ytlig anblick. Men vi måste se på vilken funktion de brittiska och franska vapnen har. De är att jämföra med Sovjets strategiska vapen. Vi har tillsammans 600, Sovjet har 3.000. Det är mot dessa strategiska vapen som de franska och brittiska vapnen måste vägas. De amerikanska medeldistansvapnen i Europa kan dock jämföras med de sovjetiska vapnen här.

Du betonar den konventionella styrkans betydelse i den militära balansen. Och där ligger Väst kraftigt under.

— Visst. Det är mycket allvarligt. Sovjet har idag fem miljoner man i krigsmakten. Och kan kalla in reserver på 25 miljoner man vid full mobilisering. Mot detta kan USA ställa upp 2,9 miljoner man vid full mobilisering! I England kan vi vid full mobilisering ställa upp med 600.000 man. Visserligen elitsoldater med god utbildning. Men jämför det med att ni i Sverige kan mobilisera 800.000 man!

När det gäller stridsvagnar har Sovjet 30.000 av sina 50.000 riktade mot Västeuropa. På västsidan finns 10.000! Här måste vi vidta kraftåtgärder för att ändra situationen. Och jag menar att väljarna i USA, Västtyskland och Storbritannien har sagt ifrån. De kräver ett stärkt försvar.

Ensidig nedrustning leder inte till fred. 1930-talets nedrustning förde oss direkt in i

andra världskriget. Vi måste vara starka. Det är genom styrka vi kan nå fred.

Du menar att opinionen i Väst har svängt, men ändå visar Du negativa siffror för inställningen till de nya vapensystemen. Vad tänker Du göra åt det?

— Jag menar att det behövs ytterligare information — och det är något som jag försöker bidra till genom min bok. Jag har också hävdad att Väst borde släppa satellitbilderna, som visar vad som pågår i den sovjetiska rustningsindustrin. Jag har deltagit på hemliga föredragningar där man med

detaljskärpa kunnat visa vad som kommer från de sovjetiska vapenindustrierna. Det är ingen konst att exempelvis använda en satellitbild för att räkna hur många som står och väntar vid busshållplatsen utanför det här huset. Detaljskärpan är imponerande. Den är säkert bättre än hos ryssarnas motsvarande utrustning, men jag tycker att det är ett svagt argument mot att släppa bilderna. De vet att vi är bra på fotografering. Att de får veta exakt hur bra vi är är mindre skadligt än de vinster vi skulle uppnå i den allmänna opinionen hemma genom att visa vad som pågår på andra sidan, med bevis som är otvetydiga och inte kan ifrågasättas.

Ubåtarna i Sverige

Hur ser Du på Sveriges situation, kan Du förklara de sovjetiska ubåtskränkningarna?

— Egentligen inte. Det verkar ganska märkligt. Den sovjetiska propagandaapparaten hade ju gjort betydande framsteg i alla de skandinaviska länderna i opinionsarbetet för en kärnvapenfri zon. Hur kan man då inför kärnvapenbestyckade ubåtar i området och rycka undan mattan för de opinionsmässiga framgångarna? Det är svårt att se logiken i detta agerande. Möjligen kan man tänka sig att det är fråga om att visa vem som har den egentliga kontrollen i området, att agera för att dämpa viljan att kritisera den sovjetiska politiken. Under de sista åren på 1930-talet var det många ledande politiker som menade att det var otillåtet att kritisera Hitler — man kunde då provocera honom till ett angrepp. Det är möjligt att Sovjet tänkt sig att uppnå en liknande effekt.

Men ett sådant resonemang håller inte inför den allmänna opinionen i ett Västland. Se bara på resultatet av valen i Västtyskland och Storbritannien!

Vad säger Du om den svenska marinens oförmåga att stoppa inkräktare i form av sovjetiska ubåtar?

— Ubåtarna har många fördelar på sin sida. Brittiska flottan är — i motsats till er flotta — speciellt avsedd för ubåtsjakt. Huvuduppgiften är att hindra sovjetiska ubåtar från att komma ut mellan Grönland, Island och Norge. Men ändå visade det sig i Falklands-kriget att just ubåtarna ställde till de största problemen. Och då använde sig Argentina av gammalmodiga dieseldrivna ubåtar. Sheffield sänktes visserligen av flyg,

För att nå framgångar i förhandlingarna med Sovjet måste vi i Väst visa att vi är beredda att sätta hårt mot hårt. Annars kommer motsidan att spela på vår svaghet, säger Winston S. Churchill på Sverige-besök.

men det var i samband med att man sökte undkomma en ubåt som opererade i grannskapet, eller som man trodde opererade i grannskapet. Att svenska marinen hittills misslyckats är alltså inget underbetyg — det belyser snarast svårigheterna.

Fredsrorelsen styrd från öst

Du kräver upprustning för att undvika krig. Vad säger Du om den s k fredsrorelsen?

— De som kallar sig fredsrorelsen främjar inte fredens utan Sovjetunionens intressen. Jag tror i och för sig att 95% av demonstran-

terna är välmenande idealister, som tror på vad de säger. Men i praktiken går de Sovjets ärenden. Det är de 5 procent eller så som leder rörelsen som styr den i Sovjet-vänlig riktning. Varför ser vi aldrig massdemonstrationer utanför sovjetiska ambassaden, bara utanför den amerikanska? Varför börjar man protestera mot kryssningsrobotar först nu när Väst skaffar sig sådan, de har ju funnits på den sovjetiska sidan sedan 1962? Varför sympatiserar man med de sovjetiska förslagen i Genève-förhandlingarna istället för med Ronald Reagans betydligt radikalare noll-lösning?

Jag hävdar att det är mer än en tillfällighet att det är så.

I min bok citerar jag vad Leonid Brezjnev sade inför Warszawa-paktens regeringschefer 1973: "Lita på oss, kamrater, för till 1985 kommer vi, som en följd av vad vi uppnår med 'avspänningen', att ha uppnått flertalet av våra mål i Västeuropa. Och förskjutningen i styrkornas inbördes förhållande kommer att vara sådant att när 1985 kommer, kommer vi att kunna genomdriva vår vilja var det vara må". Det var Brezjnevs svar på östtysk kritik mot avspänningspolitiken. Lyckligtvis har man inte nått så långt som man hoppades på. Men det står helt klart att avspänningspolitiken och fredsrorelsen spelar en viktig roll i Sovjets strategiska planering. Och att den gjort det sedan länge.

Du menar alltså att terrorbalansen är något vi får leva med även i framtiden?

— Inte nödvändigtvis. Men det finns en sak som är sämre än terrorbalans. Och det är terrorobalans. Vi måste visa vår vilja att möta Sovjets planer med tillräckligt effektiva vapen, samtidigt som vi visar vår vilja till nedrustning. Det är först om båda parter ställer upp

och reducerar sin styrka som en reduktion är meningsfull.

Sverige har traditionellt lagt ner stora resurser på sitt försvar. Även Storbritannien har legat efter sett i relation till BNP. Har Du någon kommentar.

— Ja, jag är imponerad av att Sverige är berett att satsa så mycket på sitt försvar. Men det kostar ju också att vara neutrala och stå på egna ben. Vi är med i NATO och det medför att vi kan få ut större försvarseffekt av varje satsad pund. Det är billigare att åka buss än att åka taxi, för att uttrycka det på ett annat sätt.

Försvarsvännerna som inte får göra lumpen

Jag vill försvara mitt land som vanlig soldat i den svenska armén i händelse av väpnat angrepp — det anser jag vara en mänsklig rättighet! Men eftersom jag öppet sympatiserar med NATO-alliansen har jag blivit karaktäriserad som "alltför försvarsvänlig". Värnpliktsnämnden har beslutat att jag inte skall få göra min värnplikt. Som svepskäl anger man en reumatisk sjukdom som jag tidigare haft. Man vägrar att inse att jag är fullständigt frisk (så när som att jag har ont i en tå ibland). Ingen av de läkare som har uttalat sig har någonsin sett mig. Jag vägrades också att själv få inställa mig hos Värnpliktsnämnden.

Reumatisk sjukdom

De fem första åren av min uppväxt bodde jag i Stockholm, där jag är född. Senare flyttade jag till Norge, där jag bodde, mer eller mindre sammanhängande i sju ton år. Men jag förblev svensk medborgare och har varit det hela mitt liv.

1978 drabbades jag av den reumatiska sjukdomen *morbus reiters syndrom*. Utlösande faktor var smitta, inte kyla, frost, fuktighet, ansträngning eller dylikt. Det hela började med en urinvägsinfektion och urartade med vatten i höger knä m m. Jag låg på sjukhus en och en halv månad, var senare på ett konvalescenthem i tre veckor och gick därefter med kryckor ett tag. Vid undersökning visade det sig att jag var född med vävnadstypen HLA-B27 och var mottaglig för morbus reiter.

1980 fick jag sjukdomen en andra gång. Jag åkte direkt in på sjukhus med vatten i båda knäna och mindre mängder i andra leder. Jag var på sjukhus i tre månader. När jag var färdig med sängliggandet och senare med rullstolsittandet gick jag ett tag på kryckor. Sedan dess har jag blivit allt friskare.

När jag flyttade tillbaka till Stockholm i januari 1982 var jag fullt frisk, så när som att jag ibland hade ont i en tå.

Inkallad tur och retur

I september 1982 blev jag förtrogen inkallad till mönstring. Jag blev mycket glad, och skickade över läkarintyg från mina sjukhusvister — inte för att jag ville komma undan, utan för att få en realistisk krigsplacering. Jag skrev också ett brev där jag redogjorde för mina motiv och bland annat nämnde att jag önskade att också Sverige, liksom Norge, skulle bli medlem i NATO.

Jag fick ett svar typ "Goddag yxskaft". Inskrivningsöverläkare Vivi Malmfors skriver: "På grund av information om Dig i läkarintyg Du insänt till oss eller som vi begärt in från sjukhus eller annan medicinsk instans blir Du frikallad. Formellt besked

En militärpsykolog tycker att Filip Lundberg är för försvarsvänlig för att göra lumpen och andra värnpliktsbyråkrater intresserar sig mer för hans NATO-sympatier än hans eventuella sjukdom.

kommer att erhållas... Du behöver alltså ej inställa Dig till mönstring." Jag skrev tillbaka att jag faktiskt var tillräckligt frisk för att göra värnplikten, och att jag kunde ställa upp på vilka villkor som helst — även handräckningstjänst om inget annat passade.

På detta fick jag svar i brev daterat 1982-11-22, undertecknat Monica Enhörning, läkarsekreterare: "I dagarna har följande ändring beslutats. Fr o m 1983 försvinner alla befattningar i handräckningstjänst. Alla vpl skall utbildas i vapentjänst och krigsplace-

ras i stridande befattningar. Eftersom Du inte uppfyller kraven för sådan tjänst har inskrivningsöverläkaren sett sig nödsakad att föreslå frikallelse".

Jag kunde självklart inte förstå hur man kunde hävda att jag inte uppfyllde kraven för vanlig värnplikt, när jag inte ens hade mönstrat och blivit läkarundersökt. Därför kunde jag heller inte godkänna någon frikallelse.

Jag hade flera samtal med byråkrater på Östra värnpliktskontoret där jag hävdade min rätt att få mönstra och bli läkarundersökt innan eventuellt frikallelsebeslut fattades. Detta resulterade till slut i ett brev daterat 1983-03-10, undertecknat E. Kristiansson TJF C Ipl VKO: "Efter samtal med min chef har vi kommit fram till att Du kan komma hit den 25 april 1983 kl 0930 för samtal med psykolog och ev vår överläkare".

Glad och lycklig tolkade jag detta brev som en halv seger för mitt önskemål — att få mönstra i vanlig ordning och efter detta slippa att bli frikallad. Jag tänkte att när jag väl fick komma till tals med en psykolog och en överläkare (vilket ingår som del av den vanliga mönstringsrutinen) skulle jag också få avtala en tid för att få genomföra resten av mönstringsprocessen.

Frikallad — utan undersökning

Mitt hopp krossades 1983-03-28. Då fick jag ett rekommenderat brev med mottagningsbevis från Östra inskrivningsnämnden. Det innehöll min frisedel! Frisedeln upplyste om att jag var frikallad enligt värnpliktslagen 3 par första stycket: "Den som till följd av kroppslig svaghet eller annan dylik orsak är oduglig till krigstjänst skall frikallas från värnpliktens fullgörande". Jag hade alltså utan läkarundersökning blivit klassad som oduglig till krigstjänst! Och jag fick en frist att överklaga beslutet till Värnpliktsnämnden inom två veckor från den dag jag tog del av det.

Inte nog med det. Östra inskrivningsnämndens beslut var fattat 1983-03-11 — dagen efter att man i brev hade meddelat mig att Chefen för Östra värnpliktskontoret fattat beslut att jag skulle få inställa mig till "samtal med psykolog och ev vår överläkare". Och jag undrade då — och undrar fortfarande varför man hade så bråttom med att frikalla mig? Jag tror tyvärr att svaret kan vara att man var rädd för att tvingas inse att jag var tillräckligt frisk. För då hade man blivit

tvungen att lägga korten på bordet och tala om att man ogillade mina NATO-sympatier.

Jag skrev till Värnpliktsnämnden 1983-04-08 och överklagade beslutet. Senare bad jag att Värnpliktsnämnden skulle avvakta läkarundersökningen 1983-04-25 och ev mönstring innan något beslut fattades.

Fick mönstra

Tjugofemte april 1983 kl 0930 infann jag mig i den röda korridoren (den heter faktiskt så) i en byggnad i Östra värnpliktskontorets område i Solna. Där satt flera andra unga män som skulle mönstra — de flesta var yngre än jag. Där fanns dussintals rum med psykologer och andra byråkrater. Efter en stunds väntan blev jag inropad till chefspsykolog Ingalill Liljeblad:

— Goddag!
— Namnet?
— Filip Lundberg
— Var så god och sitt ned!
— Ja tack. Innan vi börjar prata vill jag gärna veta om jag kan få spela in det här samtalet på band?
— Nej det går nog inte för sig.
— Nej då så.
— Du har visst inte särskilt stort förtroende för mig.
— Nej det har jag inte. Och jag hoppas att Du inte tar det personligt. Men jag kan inte se att jag har någon anledning att lita på någon av försvarets byråkrater, mot bakgrund av den behandling mitt värnpliktsärende hittills fått. Jag vill inte bli frikallad — det är helt absurt. Vad jag vill är att få mönstra i vanlig ordning och sedan göra min värnplikt.

— Så Du vill mönstra?
— Ja, det har jag i brev och telefon redan förklarat många gånger.
— Nåväl, då ska Du få det.
— Tack.
— Vilken typ av tjänstgöring kan Du tänka Dig?
— Om jag får, vill jag gärna bli utbildad i kavalleriet.
— Kavalleriet? Det finns väl inte längre något sådant?
— Jo, om Du tittar på en av reklamaffischerna i korridoren utanför Ditt rum, så ser Du att det är kavalleriet som utbildar jägarsoldater inom armén.
— Jaså, jaha. Jag har ett brev här. Du vill visst att Sverige ska bli medlem i NATO.
— Ja, det stämmer.
— Nåväl. Nu kan Du gå och sätta Dig i korridoren igen. Så skall jag se till att Du får tala med vår inskrivningsöverläkare.
— Tack skall Du ha och hej då.

Oduglig eller ej?

Inskrivningsöverläkaren Vivi Malmfors tyckte inte heller om att få sin röst inspelad på band.
— Så Du har Morbus Reiter?
— Nej, jag har haft. Nu har jag bara ont i en

tå ibland.

— Tar Du några mediciner för närvarande?
— Nej.
— Men Du förstår väl att Du inte kan göra värnplikten när du haft Reiter?
— Nej det gör jag inte.
— Men det strider ju emot värnpliktslagen!
— Jaså gör det? Vilken paragraf då?
— Nej, det kommer jag inte ihåg.
— Menar Du kanske par 3, första stycket? Det är nämligen den jag är frikallad för.
— Ja, just det.
— Då kanske Du vet hur den lyder?
— Öh, nej, inte så där ordagrant.
— Det står här på min frisedel att den endast gäller för personer som på grund av olika orsaker är *odugliga* till krigstjänst — och Du vill väl inte så där utan vidare påstå att jag är det?
— Öh, men...
— Jag håller på med Kung Fu-träning tre dagar i veckan och en dag med Tai Chi. Jag kan simma tretusen meter med kläderna på. Jag kan lägga båda fötterna bakom nacken — och jag springer och har normal kondition. Det enda är att jag har ont i en tå — ibland. Och det kan man väl inte bli frikallad för. Vad mer kan Du egentligen begära?
— Jo, men Du förstår — det finns en lista över sjukdomar och har man haft en av dem skall man frikallas.
— Är Reiter med på den listan?
— Ja, jag menar det.
— Men ta fram listan då, så vi kan kolla!
— Jag vet inte var den är just nu, så jag får titta på den senare. Nu kan Du gå ut i korridoren igen och vänta på att få ta del av resten av Din mönstring.
— Ja tack. Hej då.

Nr 506 till tjänst

Jag fick mönstringsbricka nr 506 att hänga runt halsen och fick följa de andra rekryterna runt i huset för att göra olika tester. Urinprov, blodprov, muskelkraftsprov, EKG, syntest, cykeltest, kroppsmått, hörseltest, blodtryck etc. När jag skulle visa att jag var högerskytt — med en k-pistmodell — frågade en av de värnpliktiga som organiserade testerna om jag verkligen var frikallad — för det stod så i mina papper.

— Ja, det stämmer.
— Men varför är Du här då?
— Jag vill försvara mitt land!
— Det var det värsta jag har hört!
Tjugosjätte april 1983 klockan 0800 var jag tillbaka på plats. Tid för så kallade "begävnings tester". När detta var klart samtal med psykologen Ina Zimmerman, rum 11 i den röda korridoren.

För försvarsvänlig

Ina Zimmerman tyckte inte om att få sin röst inspelad på band.
— Dricker Du ofta?
— Nej.
— Vill Du slåss om Du blir full?
— Nej.

— Har Du gjort något kriminellt någon gång?
— Nej.
— Din mor och far skildes när Du var ung?
— Ja.
— Har Du haft några problem i Din uppväxt?
— Nej.
— Helt säkert?
— Ja.
— Har Du använt droger?
— Nej.
— Du bor ensam och sköter Dig själv?
— Ja.
— Du vill att Sverige skall bli medlem i NATO?
— Ja.
— Vill Du slåss med kommunister på gatan?
— Nej.
— Men Du vill gärna skjuta på kommunister?
— Nej. Men jag vill göra vad som är nödvändigt för att hindra att Sverige blir ockuperat, så länge vi har demokrati med fria riksdagsval.
— Men när Du har haft en reumatisk sjukdom löper Du stor risk att bli skadad!
— Försvaret bygger ju på att alla soldater riskerar sina liv i kamp mot fienden — alla riskerar att dö eller bli svårt skadade, det gäller inte bara mig!
— Jag anser att Du är selektivt försvarsvänlig!
— Vad menar Du med det?
— Du vill bara slåss mot kommunismen — men Du vill inte skjuta på Johnny från Chicago!

— Det har jag aldrig sagt. Jag hävdar tvärtom att jag vill försvara Sverige mot vilken angräpare som helst, så länge vi har demokrati med fria val. Att jag däremot anser Sovjet som den troligaste angräparen är inget märkvärdigt. Det anser de flesta svenskar, bland dem många av våra officerare.
— Jag tycker hur som helst att Du är för försvarsvänlig.
— För försvarsvänlig? Kan man vara det? Och vad betyder det?
— Nej nu har jag inte tid att tala mer med Dig.

Döjl Dina NATO-sympatier

Elfte maj 1983 klockan 1500 var jag tillbaka i den röda korridoren för samtal med Elisabet Faxén, specialist i allmän psykiatri och i barn- och ungdomspsykiatri. Hon tyckte heller inte om att bli bandad.

Jag blev förvånad över att möta en pappersbyråkrat som ställde klara logiska frågor. Hon var trevlig — och vågade faktiskt säga emot sina kolleger. Hon förklarade att hon på flera punkter inte var överens med sina kolleger i mitt fall, särskilt inte med Ina Zimmerman. När samtalet var över och jag skulle gå ville hon ge mig ett gott råd: "Tala och skriv minsta möjligt om Dina NATO-sympatier och Din försvarsvänlighet i framtiden — det gör nämligen allt bara svårare

(Forts på sid 10)

Här finns Sovjets kärnvapen - riktade mot Sverige

Contra kan här presentera en sammanställning över var de sovjetiska kärnvapenrobotarna är stationerade. Särskilt intressant för svenskt vidkommande är Sovjets Norra robotarmé. Den har bl a kärnvapenrobotar av typ SS-4 placerade i Murmansk-området. Därifrån kan dessa robotar endast nå mål i Skandinavien.

1980 hade Sovjetunionen 9.653 kärnvapenstridsspetsar. Mer än en fördubbling på fem år. Stridsspetsarna var fördelade på 3.828 vapenbärare, robotar, bombflygplan osv.

Kärnvapnen är riktade mot NATO, Kina och Japan, men också mot Sverige.

De sovjetiska kärnvapnen är antingen taktiska eller strategiska. De strategiska vapnen, avsedda för bruk på långt håll och för stora mål, är organiserade i *Strategiska robotstyrkor*. De strategiska robotstyrkorna har emellertid även taktiska uppgifter. Till en del är styrkan uppbyggd med kärnvapenbärare med variabel räckvidd, kärnvapenbärare som kan användas för strategiska eller taktiska uppgifter, allt efter vad läget kräver.

De starkaste enheterna, och de som kan slå till med störst precision, är landbaserade. Därtill kommer de vapen som finns ombord på ubåtar och flygplan.

Norra robotarmén är utrustad med robotar av typerna SS-4, SS-5 och SS-20. Placeringen av robotbaserna och robotens räckvidd indikerar att SS-4 är avsedd för mål i Skandinavien (och på Island), medan SS-5 även kan nå mål på Grönland. Den fruktade SS-20-roboten som finns inom samma område kan förutom mål i Nordeuropa även nå mål i Centraleuropa. Vi skall återkomma till de olika robotarnas kapacitet senare i artikeln.

Den *södra robotarmén* har samma beväpning, dess robotar är avsedda för Turkiet, Israel, Iran, Grekland, Nordafrika och Saudiarabien. SS-20-robotarna ökar räckvidden så att även södra robotarmén kan nå mål i Centraleuropa.

Både den norra och södra robotarmén är utrustade med vapen som har begränsad räckvidd. De tunga robotarna med interkontinental räckvidd (för bruk mot Amerika) är placerade i *östra robotarmén*, *centrala robotarmén* och *Moskvaområdets robotarmé*. De centrala och östra robotarméerna

är utrustade med SS-18-robotar (liksom SS-20-robotar). SS-18-robotarna kan nå hela den norra halvan av USA (närmaste vägen går över Nordpolen). Alla fasta amerikanska robotinstallationer ligger i den norra halvan av landet, huvuddelen i delstaterna Wyoming, Montana och Nebraska. De sovjetiska SS-18-robotarna skall kunna slå ut dessa baser. Flera av de sovjetiska SS-18-baserna ligger långt söderut. Utanför de amerikanska Minuteman-robotarnas räckvidd. Men trots det kan de nå Minuteman-baserna i USA.

En vidareutveckling av SS-18-roboten, version 3, kan nå betydligt längre. Den har en räckvidd på 1.400 mil — halvvägs runt jorden är det 2.000 mil. Version 3 av SS-18-roboten kan därför från baser i Sovjet nå så avlägsna mål som Brasilien och Sydafrika.

Som nämnts har de södra och östra robotarméerna också SS-20-robotar. De kan nå mål i Centraleuropa, Sydeuropa, Mellersta östern, Centralasien och Kina.

Moskvaområdets robotarmé har inga SS-18-robotar, men robotar av typerna SS-11, SS-13, SS-17, SS-19 och SS-20. Robotarna kan nå större delen av USA och Kanada. SS-13-robotarna, som har kortare räckvidd, skulle kunna användas för att slå ut varningsystemen i norra Kanada och på Grönland. SS-20-robotarna i Moskva-området fungerar som en reserv för de SS-4 och SS-5-robotar som är placerade närmare Europa. Trots att SS-20-robotarna är placerade längre bort från målen har de räckvidd till samma målområden. Dvs bl a Skandinavien.

Genom lokaliseringen anses robotarna i Moskva-området vara bättre skyddade för fiendliga angrepp än SS-4 och SS-5-robotarna i södra och norra robotarméerna.

Fjärran österns robotarmé har inte lika vittomfattande uppgifter som de övriga robotarméerna. Men den är ändå utrustad med en imponerande arsenal av SS-11 och SS-20-robotar. Mål finns i Kina och Japan, på

den amerikanska ön Guam (som är en av USA:s viktigaste baser i området), Hawaii, Filippinerna och Australien.

Vi har här gått igenom de landbaserade robotarnas placering, till dessa kommer ubåtsbaserade robotar och flygburna kärnvapen.

Robottyperna

De första kärnvapnen var flygburna. Men redan under början av 1950-talet kom de första kärnvapenladdade robotarna ut på förbanden.

SS-1 testades redan 1947. Det var en utveckling av den tyska V-2-roboten, som användes mot London under andra världskriget. SS-2 testades första gången 1950. SS-1 och SS-2 var ungefär tre gånger så kraftiga som V-2 och togs i bruk i början av 1950-talet. Ungefär samtidigt som de första sovjetiska kärnvapnen blev operativa. 1955 kom en vidareutveckling, SS-3.

Dessa robotar hade begränsad räckvidd. Det var fråga om medeldistansrobotar. Motsvarande robotar med interkontinental räckvidd betecknades SS-6, SS-8 och SS-10. Alla dessa sex robotar använde sig av flytande bränsle som inte kunde förvaras kontinuerligt i robotens tankar. En avskjutning krävde en besvärlig och tidsödande tankning. Det kunde ta upp till ett dygn innan robotarna var skjutklara. Sovjet blev akut medvetet om detta problem i samband med Kuba-krisen. På ett mycket förnedrande sätt tvangs Krusjtjev till reträtt. Han hotelvar sig ihåliga eftersom USA skulle kunnat utplåna flertalet sovjetiska kärnvapenrobotar innan de tankats upp!

Den situationen vill inte ryssarna uppleva igen. Och nya lösningar hade prövats redan i medeldistansrobotarna SS-4 och SS-5 och i den interkontinentala roboten SS-7. Dessa robotar drevs visserligen med flytande bränsle, men bränslet kunde förvaras i robotarna kontinuerligt. SS-4 testades första gången 1957 och SS-5 1959 eller 1960. Bägge tillhör fortfarande de aktiva förbanden i Sovjet. Sammanlagt fanns 1980 360 SS-4 och 40 SS-5. Dessa robotar har successivt ersatts med modernare SS-20-robotar.

En SS-4 har en räckvidd på 200 mil och

en träffsäkerhet på ungefär 2,5 km. Den kan medföra en stridsspets på 2 megaton.

En SS-5 har dubbelt så lång räckvidd, 400 mil, en träffsäkerhet på cirka 1,8 km och kan ta en stridsspets på mellan 4 och 6 megaton.

Nästa generation robotar fanns färdiga för att föras ut på förbanden i mitten på 1960-talet. Det var medeldistansroboten SS-11 och den interkontinentala roboten SS-9. Båge använde sig av flytande bränsle, men avskjutningsmöjligheterna förbättrades på så sätt att de placerades i skyddande silos under marken. Senare vidareutvecklingar av SS-11: SS-17, SS-18 och SS-19 har understrukit Sovjets strävan att skydda avskjutningsbaserna för fiendliga angrepp. SS-17 och SS-18 skjuts ut ur silon utan att robotens egna motorer antänds. Genom detta förfarande kan silon "laddas om" snabbt, och det blir svårare att övervaka Sovjets verkliga robotkapacitet.

Träffsäkerhet och räckvidd har ökat med de nya generationerna. SS-11 har en räckvidd på 1.000 mil och en träffsäkerhet på 1,4 km. Den tar dock fortfarande bara en stridsspets med en laddning på 1 megaton. 1980 fanns 320 SS-11 ute på förbanden. Antalet minskar dock, allteftersom roboten ersätts med modernare. SS-17 har ungefär samma räckvidd som SS-11, men träffsäkerheten är nere i cirka 400 meter. Den finns i tre versioner.

Två av versionerna tar fyra stridsspetsar om vardera 0,75 megaton, medan den tredje versionen tar en enda stridsspets på 3,6 megaton. 1980 fanns 150 SS-17.

SS-18 finns i ett flertal versioner med upp till 1.600 miles räckvidd. Träffsäkerheten på den versionen är 350 meter, men för versioner med kortare räckvidd (1.000 mil) ökar träffsäkerheten till 250 meter. Robotarna tar upp till 10 stridsspetsar var. 1980 fanns 308 SS-18 på förbanden.

SS-19 är i stort sett jämförbar med SS-18, men har inte lika många stridsspetsar.

De första versionerna av robotar med rörliga avfyringssystem var SS-14 och SS-15. De finns inte längre kvar i organisationen, sannolikt p g r a brister i konstruktionen. De använde fast bränsle som drivmedel och var färdiga 1965 respektive 1968.

SS-13, som var färdig 1965 var den första sovjetiska roboten med fast bränsle. Den har en räckvidd på 800 mil och det finns i n 60 robotar kvar i organisationen.

SS-13 vidareutvecklades senare till SS-16, men den togs aldrig i bruk på förbanden, som en följd av SALT II-avtalet. Enligt det avtalet (som aldrig godkändes av den amerikanska senaten, men som den amerikanska regeringen trots det följt) fick USA och Sovjet bara utveckla var sin robottyp. Sovjet valde att satsa på SS-17 istället.

Mest omtalad i västerländsk press är f n

SS-20-robotarna. Dessa har begränsad räckvidd, begränsad bärkraft och sämre precision än SS-18 och SS-19. Men de har en avgörande fördel, de är rörliga. USA:s spionsatelliter kan därför inte fastställa mer än en tillfällig lokalisering för SS-20-robotarna, och därför kan den sovjetiska militärledningen vara säker på att robotarna inte i någon större mängd skulle kunna slås ut av USA.

SS-20-roboten tillverkas nu i en takt av 2 i veckan, 100 nya robotar produceras varje år. Redan nu finns inemot 400 SS-20. De har en räckvidd på 500 mil, en träffsäkerhet på 300 meter och bär tre stridsspetsar på upp till 0,5 megaton.

Varför precision?

För den som gör en jämförelse med Hiroshima-bomben på 0,02 megaton kan det förefalla ointressant om träffsäkerheten är på 2 km eller 200 meter när bombens sprängkraft är hundra gånger större eller mer. Så ser dock inte militärstrateger på saken. Det väsentliga med ökad träffsäkerhet är möjligheten att slå ut motståndarens kärnvapeninstallationer. Och dessa är placerade i silos med kraftiga skyddsanordningar i betong. Då räcker det inte med en träff "i närheten", även med en mycket kraftig bomb. Det krävs mer eller mindre en direktträff, dvs inom något hundratal meter.

BREV TILL CONTRA

Nej till kontrollsamhället!

För en tid sedan fastställde författningsdomstolen i Västtyskland att folkräkningen var olaglig och därmed tvangs myndigheterna att stoppa den. Redan under Fredrik den stores tid 1740-1786 fanns en författningsdomstol som gav alla invånare i Preussen likhet inför lagen, religionsfrihet och mycket annat. I Sverige finns ingen sådan domstol. Parlamentarikerna, framförallt socialdemokraterna och kommunisterna, vill inte ha sådana inskränkningar i maktutövningen. Det finns ett konstitutionsutskott och ett lagråd, men de är utan betydelse för medborgaren.

Svenskarna är världens mest registrerade medborgare. Vi har världens mest utvecklade person- och företagsregister och vi har

världens mest detaljerade skatteblankett. Vi är också världsmästare i regleringar och förbud. Vi har också en högre andel yrkesverksamma som gått med i fackföreningar och överlåtit åt dessa att avtala om löner, arbetsförhållanden, vidareutbildning m m. Allt detta är beslutat i demokratisk ordning, men man bör också inse att allt detta är kontroll över medborgaren. Det brukar ju beta att svensken sedan Gustav Vasas tid alltid varit mycket tjänstvillig mot överheten, och sedan Axel Oxenstiernas dagar har svensken accepterat byråkratin som den högsta rättvisan. I motsats till Tyskland levde Sverige aldrig under feodalism och diktatur, därför har svensken ingen rutin av att bråka med de styrande. Svenskarna har accepterat

höga skatter och förbud utan att märka att de på så sätt överlåter mer och mer av hushållskassan och privatlivet till politikernas beslut. Misstron mot överhetskrollen är förbluffande liten. Man undrar om landet skulle stå emot en utveckling mot öststaternas eller fascismens kontrollsamhälle.

Med angiverilagen överskreds gränsen för vad majoriteten av medborgare ville acceptera. Svensken tycker inte att man skall behöva hjälpa myndigheterna att kontrollera medmänniskor genom att uppge namn och adress... men ingenting sker med människor som har stiftat angiverilagen eller med de människor som utövar facklig kontroll över sina medlemmar om man mot fackets vilja deltar i en fortbildningskurs. I Sverige finns det inga revolutionstraditioner, medan det i Tyskland genomförts flera revolutioner sedan 1500-talet. Läser man Tysklands historia finner man att de högerkonservativa krafterna alltid förordat kontroll över medborgarna, här i Sverige är det tvärtom, det är framförallt socialdemokratin som har denna inställning. *Dietmar Kröhnert*

Försvarsvän...

(Forts från sid 7)

för Dig". Vi såg varandra i ögonen och jag tror att hon förstod att det var ett råd som jag inte kunde och ville följa.

Frikallad

Holger Bjärnlid, chef för Östra värnpliktskontoret (C VKO) lämnade i ett brev 1983-05-19 ett yttrande till Värnpliktsnämnden. Och värnpliktsnämnden skickade 1983-05-20 en kopia av brevet till mig för yttrande. Ur brevet:

"Lundberg är frikallad på intyg, dvs utan personlig inställelse. Då skäl för omprövning bedömdes föreliggande kallades Lundberg till omprövning 1983-04-25. Omprövningen resulterade i att ställning f n icke kan tagas till Lundbergs tjänstbarhet beroende på att han medicinerar för sina besvär. När Lundberg med läkarintyg kan styrka att han är besvärsfri torde frikallelsen kunna hävas."

Jag tar ingen medicin. Och skulle naturligtvis enkelt kunna lura en läkare att jag är besvärsfri — även i den då som ibland gör ont.

I ett privat brev till C VKO frågade jag bl a om det var möjligt att vara "för försvarsvänlig", och om svaret var nej att åtgärder skulle vidtas mot psykologen Ina Zimmermann. Jag fick svar, men inte på min fråga. Jag upprepade den, och fick andra gången svaret att C VKO kunde tänka sig att någon var "för försvarsvänlig", men därmed inte sagt att det gällde mig.

Psykisk funktionsförmåga

Mina mönstringsresultat: "Medicinsk kapacitetsprofil" mäts från 1 till 9, med 1 som sämst och 9 som bäst. Muskelkraft 4, fysisk arbetsförmåga 5, längd 6, syn 9, färgsinne 9, hörsel 9 (Vid test av muskelkraft

användes tyngdlyftande knästräck — min kropps svagaste led, eftersom just den leden var utsatt för sjukdomen morbus reiter). I övrigt var andra kroppsfunktioner normala.

Begävningstestet bestod av fyra delar A, B och C, D. De två första avser mäta språkliga, logiska faktorer och de två sista tekniska, mekaniska faktorer. I de två första testerna ingick många svåra ord som jag sällan eller aldrig sett förut. Till en del på grund av att jag under större delen av mitt liv talat och skrivit norska istället för svenska. Trots språkproblemen kom jag bland de 40% som var bäst i begävningstesten. En datamaskin — som inte visste att jag sympatiserade med NATO — kom fram till det. De som kommer bland de 40% bästa skall enligt reglerna obligatoriskt genomgå ett telegrafitest. Men den blev jag inte kallad till.

Jag blev också "befälslämplighetsskattad" och fick en bedömning av "psykisk funktionsförmåga". Det sista är en "skattning av förmågan att klara påfrestningarna under värnplikten, utbildningssituationen och ytterst stridsituationen". Underlaget för båda är psykologintervjun. Den intervju där jag blev beskyldd för att vara "för försvarsvänlig". Resultatet av båda "testerna" var att jag klassades bland de 11 sämsta procenten. Jag är av naturlig skäl ytterst tveksam till dessa bedömningars giltighet i praktiken. Hur som helst kan det emellertid slås fast att mönstringsresultatet inte styrker påståendet att jag skulle vara *oduglig* till krigstjänst.

Försvarets sjukvårdsstyrelse yttrade sig i ett långt brev 1983-06-23. Ingen av de personer som uttalar sig har någonsin sett mig. Och brevet innehåller många felaktigheter, av vilka jag här nämner några:

— Man uppger fel sjukhus, som man tror jag varit inlagd vid.

— Man uppger att jag 1980 inte fick urethrit, vilket faktiskt var det första "säkra" symptomet. Det är ett mycket allvarligt fel för att bedöma risken för återfall.

— Man säger att "han är *nu* svensk medborgare", vilket jag varit hela mitt liv.

— Man kallar felaktigt min mönstring för "omprövning".

— Man uppger felaktigt att jag medicinerar för en "arthritis". Jag tar inga mediciner för någonting.

Förbudet att överklaga

Värnpliktsnämndens beslut 1983-07-14: "Värnpliktsnämnden finner ej skäl bevilja muntlig förhandling. — Yttranden har inhämtats från Östra värnpliktskontoret och Försvarets sjukvårdsstyrelse. — Nämnden finner i anslutning till vad sjukvårdsstyrelsen anför att Lundberg skall vara frikallad från värnplikts fullgörande. — Besvaren lämnas utan bifall". Man har vidare beslutat att "Mot nämndens beslut får talan ej föras". Trots detta kommer jag att överklaga domen till regeringen. Jag menar nämligen att Värnpliktsnämndens beslut att neka muntlig förhandling strider mot Europakonventionens artikel 6.1. "Envar skall, när det gäller att pröva hans civila rättigheter och skyldigheter eller anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till opartisk och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag". Att få försvara sitt land är en civil rättighet.

Innan jag överklagar domen till regeringen skall jag genomgå privata medicinska tester och skaffa ett utlåtande från en privatläkare, som styrker att jag inte är "oduglig till krigstjänst".

Jag vill vara redo att försvara mitt land när det behövs.

Filip Lundberg

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelningar innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattningar av originalkällan. Försvitt inte annat markeras med citationstecken.

Får inte betala sin skatt

Per-Olof Nilsson, snickaren från Billinge som satt häktad i nästan tre månader utan misstanke om brott, fortsätter att vara en nagel i ögat på myndigheterna.

Nu senast har han hamnat i situationen att han inte får betala skatt...

Efter diverse mellanhanden med skattemyndigheterna, som vi har redogjort för i tidigare nummer av Contra, försattes Per-Olof Nilsson i konkurs 1982. Han har föreslagit att kronofogden skall ta hans bok om kampen mot skattemyndigheterna *Skattesmällen* i beslag som betalning för skulderna, men det vill inte kronofogden gå med på. Nu säljer han boken själv, och upplagan är snart slut... Utan att pengarna gått till kronofogden.

Per-Olof Nilsson har också hos konkursförvaltaren begärt att han skall få skriva artiklar om skattemyndigheterna i pressen, arvoden för dessa artiklar skulle gå till att täcka skatteskulden. Men det vägrar konkursförvaltaren att gå med på. Rörelsen skall avvecklas, och då får snickaren inte påbörja "ny" verksamhet, som att skriva artiklar.

Per-Olof Nilsson menar att bokförsäljning, artikelkrivande och en föredragsturné är det enda sätt som han kan tjäna in pengar på, för att ge fogden vad han vill ha. Men fogden vill inte gå med på att låta honom göra någondera. I praktiken är han alltså förhindrad att betala sin skatt!

Operabiljetter

När någon går på Operan i Stockholm behöver han/hon inte tänka på vad det kostar. Skattebetalarna står nämligen för 93,4% av kostnaderna! Sammanlagt 114 milj kronor gick enligt senast tillgängliga siffror (1981/82) till Operan från skattebetalarna. Dramaten, som fick nöja sig med 53,2 milj kr fick bara 89,1% av kostnaderna subventionerade och Stadsteatern med blygsamma 38,5 milj kr i stöd fick bara in 82,5% av intäkterna den vägen.

Särskilt anmärkningsvärt är naturligtvis stödet till Operan och Dramaten, eftersom det till största delen kommer från staten, dvs skattebetalarna i Pajala och Kivik, medan det bara är de som befinner sig i Stockholms-trakten — och här tumme med biljettförsäljarna (det är nästan alltid utsålt på gränsen låga priserna) — som kan utnyttja vad staten bjuder på.

De privatägda teatrarna i Stockholm går

däremot runt utan några som helst bidrag från skattebetalarna. Men biljetterna kostar ju något mer. (Sunt Förnuft)

Storstockholms Lokaltrafik

Effektiviteten är svår att mäta i företag som saknar konkurrens. Ett sådant företag är Storstockholms Lokaltrafik, som nu har hand om så gott som all kollektivtrafik i Stockholms län.

Förlusterna är enorma, nära två miljarder kronor på ett år, ett belopp som tillskjuts av landstinget. (Stockholms läns landsting betalar mer än dubbelt så mycket till SL som staten betalar till SJ!)

Det finns dock effektivitetsmått. SL själv räknar med vagnkilometer per årsanställd (dvs man räknar om deltidсанställda till heltidstjänster). De senaste åtta åren har siffrorna varit följande:

1974	19,7
1975	19,6
1976	19,3
1977	19,0
1978	18,5
1979	17,8
1980	17,5
1981	17,3

Politikernas lösning hittills? Högre taxor och ökade anslag från skattebetalarna!

Alkoholbruk

Danmark har Nordens högsta alkoholkonsumtion. Och som de flesta vet går det bra att utan trassel köpa starksprit i vanliga butiker på andra sidan Sundet. Sverige har bara två tredjedelar av Danmarks alkoholkonsumtion, räknat per invånare.

Den danska friheten bärs emellertid med ansvar. Överläkaren Andreas Sørensen har

analyserat förekomsten av sjukdomar som anses vara förenade med alkohol och kunnat konstatera att dessa är vanligare än Sverige än i Danmark. De svenska restriktionerna leder till missbruk, medan det fria danska systemet leder till ett sansat alkoholbruk. (Aktuellt, Köpenhamn)

Afghanska flyktingar

Fyra miljoner människor har flytt undan kommunismen i Afghanistan. 100.000 nya flyktingar tillkommer varje månad. Den svenska regeringen är inte oväntat helt negativ till att ta emot afghanska flyktingar i Sverige. Hittills har fyra (!) afghanska flyktingar släppts in i landet på den s k flyktingkvoten. De kom till Sverige i augusti i år. Tidigare har flera afghanska flyktingar fått avslag på ansökningar om inresetillstånd. Enda anledningen till att de fyra får komma hit är starka påtryckningar från FN:s flyktingkommisariat. Men dessa påtryckningar räckte alltså bara till fyra av fyra miljoner flyktingar.

Barnarov

Ett nytt exempel på nitiska sociala myndigheters kränkningar av föräldrars och barns rättigheter är fallet Frans Lovasz. Ferenc Lovasz kom till Sverige 1970. Han är flykting från Ungern. Han har en åttaårig son, Frans. Frans mor begick självmord och fadern är arbetslös sedan två år. Ferenc Lovasz vände sig till de sociala myndigheterna för att få hjälp. Och det är så de flesta fallen av myndighetsingripanden mot föräldrar börjar. I juli 1982 undersöktes Frans på S:t Görans sjukhus, barnpsykiatriska avdelningen, på de sociala myndigheternas begäran. Läkaren uttalar att fadern måste behärska sina "aggressioner mot myndigheterna" eftersom barnet kan lida skada av att höra negativa

uttalanden om myndigheterna. I övrigt fanns inga invändningar mot förhållandena i familjen.

Men att tala illa om myndigheterna är ju bland de värsta brott som kan begås i dagens Sverige, så det togs till intäkt för de sociala myndigheterna att ta in Frans på ett barnhem. Efter två månader godkände länsrätten baranvårdsmyndigheternas beslut. Ferenc Lovasz överklagade, utan framgång.

De sociala myndigheterna vägrade att tala om för fadern var sonen fanns. Sonen har hela tiden för läkaren, socialarbetarna och domstolarna förklarat att han vill bo tillsammans med sin pappa. Men ingen tar hänsyn till vad de inblandade själva tycker och tänker.

I juni anordnades ett sammanträffande på de sociala myndigheterna mellan Frans och Ferenc. Ferenc hade fått intrycket att han skulle få ta med sig Frans hem, om än bara tillfälligt. Det var en missuppfattning, och Ferenc blev mycket upprörd när han fick veta att sonen inte skulle få följa med på ett besök i sitt eget hem. Han for ut i våldsamma förebråelser mot tjänstemännen och lämnade ändå socialbyrån tillsammans med sonen (utan att man försökte hindra honom). Polis och brandkår omringade Lovasz bostad, men sedan Ferenc hotat att kasta sig ut ur fönstret drog man sig tillbaka, och de två kunde sedan ge sig ut på landet.

Ferenc Lovasz har agiterat, bl a på Sergels torg, för sin sak. På så sätt har han kommit i kontakt med andra liknande fall och en del idealister som intresserat sig för hans sak. En av dessa idealister hade haft viss kontakt med Ferenc Lovasz och försökte efter familjens "flykt" vid åtskilliga tillfällen ringa Lovasz. Han besökte då bostaden och lämnade en lapp med sitt telefonnummer och telefonnumret till sina två bröder. Polisen höll bostaden under uppsikt och ryckte omgående ut. De fick inte tag på besökaren, men en av bröderna var hemma. Poliserna låtsades vara lottförsäljare när de knackade på. Brodern, som för ö ö aldrig hört talas om Ferenc Lovasz eller sin brors intresse för saken, var dock misstänksam och vägrade att öppna (alla tre bröderna är pensionärer). Men när den andre brodern kom hem trängde sig polisen in i lägenheten och utsatte de två för pressande förhör. De var misstänkta för att vara inblandade i människorov, dvs att Ferenc Lovasz i bästa samförstånd med sin son rest ut på landet, något som ingen av de tre bröderna hade en aning om. Och de två först förhörda hade inte ens en aning om familjen Lovaszs existens.

Så småningom fick polisen också tag på den tredje brodern i hans bostad. Han förhördes där och uppenbarligen misstänkte man honom vara "inblandad". Han fördes sedan till polisstationen för ytterligare förhör. Men släpptes senare.

Under mellantiden hade Ferenc Lovasz gjort ett stort misstag. Han hade ansökt om "nåd" hos rätten. Och på ansökan angett sin

aktuella adress. Polisen ryckte omgående ut och arresterade Ferenc Lovasz misstänkt för "människorov".

SÄPO

Säkerhetspolisen har återigen kommit i blickfånget. Detta sedan förre SÄPO-chefen berättat en del av vad han vet om den till socialdemokratiska partiet nära knutna (numer omorganiserade) organisationen "IB". Vi skall inte här och nu fördjupa oss i denna affär, men väl till *Contras* läsare förmedla två offentliga uttalanden som gör den vanlige medborgaren betänksam över vilken funktion SÄPO har under den nuvarande socialdemokratiska regeringen.

Först citerar vi ett intervjuuttalande av justitieminister Ove Rainer: "Säpos strävan att kontrollera vänstergrupperna i Sverige var en kvarleva från det kalla krigets dagar. På Säpo hade man inte ställt om sig och upptäckt att det fanns andra politiska schatteringar i Sverige som krävde uppmärksamhet från säkerhetspolisen". Justitieministerns uttalande kan knappast tolkas på annat sätt än att Säpo idag (till skillnad från situationen kring 1970, som han jämför med) arbetar med kontroll av "politiska schatteringar" som inte är vänsterinriktade. Dvs enligt justitieministern bryr man sig inte om de grupper som vill sälja ut vårt land till Sovjetunionen, men väl andra politiska åsiktsriktningar, vilken fara de nu kan tänkas utgöra för samhället.

Ett annat intressant dokument är konstitutionsutskottets betänkande nr 30 från 1982/83. Där heter det: "Justitieministern tillsammans med statssekreteraren i justitiedepartementet och en statssekreterare i statsrådsberedningen samt chefen för polisenheten i justitiedepartementet, regelbundet sammanträder med rikspolischefen och chefen för säkerhetsavdelningen (Säpo). Härvid går man igenom aktuella ärenden." Det är vad som brukar kallas "ministerstyre" i andra sammanhang och anses som otillbörligt. Svensk förvaltningstradition kräver nämligen att de politiskt ansvariga enbart skall lämna direktiv för hur tjänstemännen skall sköta verksamheten, utan att lägga sig i hanteringen av enskilda ärenden. Uppstår missförhållanden skall direktiven ändras eller personalen bytas ut. De politiskt ansvariga skall dock inte lägga sig i den löpande verksamheten. Det är emellertid tydligen vad som sker inom Säpo-området.

De goda insatser som Säpo obestriddligen gör när det gäller att hålla efter personer som går främmande makts ärenden görs således snarast trots än på grund av politikernas ingripanden.

Rekreation

Inget mänskligt är statens hand främmande. Bland de myriader av statliga inrättningar som gör av med medborgarnas

skattepengar finns något som heter *Rekreationsberedningen*.

Rekreationsberedningen ägnar sig åt analyser av förutsättningarna för rekreation inom Sverige. Beredningen gör av med ungefär en miljon kronor om året i löner och omkostnader. Visst, beredningen har ett eget kansli med en kanslichef och ger ut en egen påkostad tidning "Information från rekreationsberedningen". Till beredningens många "angelägna" uppgifter hör att yttra sig över ansökningar om statliga bidrag som inges till andra myndigheter.

Offentliga sektorn tar över

Det är alltmer den offentliga sektorn själv som beslutar om skatteuttag och anslag till den egna verksamheten. Dagens Nyheter har analyserat riksdagens sammansättning och kommit fram till att den offentliga sektorn och "organisationsproffsen" tillsammans har hand om 63 procent av riksdagsplatserna. Den privata sektorn står för 31 procent. Efter samtliga riksdagsval de senaste femton åren har balansen förändrats till den privata sektorns nackdel.

Socialdemokraterna har inte oväntat den största andelen anställda inom den offentliga sektorn, 72 procent. Folkpartiet har 62 procent, vpk 60 procent, moderaterna 56 procent och centern 55 procent. Samtliga riksdagspartier har alltså en majoritet med företrädare för den offentliga sektorn.

Kommunernas byråkrati

blir allt värre enligt några forskare i Umeå. Det är docent Jan-Erik Lane, docent Anders Westlund och forskarasistenten Tage Magnusson som visar att kostnaderna för kommunernas administration har ökat med 175 procent per invånare under perioden 1969-1979, sedan man dragit bort inflationen. De kommunala utgifterna i övrigt har "bara" ökat med 75 procent. Administrationen växer alltså nästan dubbelt så snabbt som de tjänster som erbjuds kommuninvånarna.

Många kommuner använder nu mellan 10 och 20 procent av intäkterna till förvaltningskostnader.

När forskarna granskade olika typer av kommuner kunde man inte finna några egentliga särskiljande drag för de kommuner som hade låga respektive höga administrationskostnader. Det fanns en svag tendens till att det var något billigare (per invånare) att driva kommuner med över 10.000 invånare. Men ökade kommunens storlek ytterligare fanns inget mer att tjäna.

Särskilt anmärkningsvärda är de stora skillnaderna mellan olika kommuner. 1979 var de lägsta förvaltningskostnaderna 2,1 procent av driftbudgeten, medan de högsta var 18,9 procent. Medeltalet låg kring 6,1 procent.

UTLANDS-NYTT

Världskyrkorådet

har bli a Svenska Kyrkan som medlem. Rådet har nyligen haft världskongress i Vancouver i Kanada. Där avslöjades ett förslag att rådet skulle kräva ett omedelbart tillbakadragande av de sovjetiska styrkorna i Afghanistan.

För några år sedan lämnade internationella frälsningsarmén Världskyrkorådet i protest mot rådets stöd till tvivelaktiga rörelser i södra Afrika (som bl a mördar missionärer).

Korean Airlines

De sovjetiska propagandamakarna har försökt bortförklara nedskjutningen med att man inte såg att det var ett civilt passagerarplan. Men i de informationer man gett har man avslöjat sig själva. Piloten som sköt ned planet berättar att han såg hur det koreanska planet sänkte vingklaffarna för att minska hastigheten, och sedan höjde dem igen för att stiga. Är en pilot så nära att han kan se vingklaffarna kan det inte råda något som helst tvivel om att han också kan se den karaktäristiska "bulnen" ovanpå en Boeing 747. Särskilt som piloten också berättat att han såg planet från sidan, från den mörka sidan i riktning mot gryningsljuset. *(The Economist, London)*

Danska statsbidrag

går bland annat till kvällskurser i lesbisk massage! En ledamot i folketinget har ställt frågan om sådana bidrag är i överensstämmelse med andan i de regler som styr statens stöd till vuxenutbildningen i Danmark.

Tre plan till Sydkorea

Under det gångna året har tre kinesiska flygplan tagit sig till Sydkorea. I oktober 1982 flög en pilot med sin Mig-19 till Sydkorea, och han fick sedan fortsätta till Taiwan som politisk flykting.

I maj 1983 kapades ett civilt passagerarplan och tvingas flyga till Sydkorea. De sex kaparna hade inget annat önskemål än att komma undan kommunist-diktaturen i Kina. De dömdes till fängelsestraff i Sydkorea, men kan efter avtjänat straff räkna med att fortsätta till Taiwan.

I augusti 1983 slutligen flög en kinesisk Mig-21-pilot sitt plan till Sydkorea. Och fick fortsätta till Taiwan.

Sydkorea har inga diplomatiska förbindelser med Kommunist-Kina, och i avvaktan på en officiell hänvändelse från Peking har man tagit de militära planen i förvar. Det civila planet har dock återvänt med övriga passagerare.

Nederländsk fiffighet

För miljoner svenskar har det framstått som helt obegripligt att den svenska varvsindustrin har försörjts med miljard efter miljard i statligt stöd för att bygga fartyg som ingen vill köpa (och som nu börjat skrotas utan att de varit i bruk!), istället för att låta varven bygga de fartyg som flottan saknar.

I Nederländerna har nu denna tanke från folkdjupet nått ända fram till regeringen. Regeringen har beslutat att ge varvsstöd i form av beställningar på fregatter av M-typ. Något för Anders Thunborg och Thage G Peterson att ta efter!

Avbyråkratisering

I England har man avskaffat licenstvånget för privata bussföretag. Biljettpriserna har på kort tid gått ner till hälften eller i vissa fall en tredjedel av vad som hålls på British Rail! I Sverige åtgärdas kollektivtrafikens problem med ökade regleringar och monopolisering. Taxorna hålls visserligen någorlunda låga, men detta på skattebetalarnas bekostnad. De verkliga kostnaderna har ökat drastiskt. *(Sunt Förnuft)*

Reklamubåt

En del sovjetiska ubåtar förevisas stolt för omvärlden. Så denna på ett sovjetiskt frimärke från 1970. Texten lyder "Den atomdrivna ubåten *Leninskija Komsomol*". Komsomol är kommunistpartiets ungdomsorganisation. Det är ovanligt att sovjetiska ubåtar har namn, de brukar normalt enbart ha en nummerbeteckning.

Bulgarien igen

Den italienska polisen har upptäckt nya band mellan den italienska brottsligheten och Bulgarien. I staden Trento har 25 personer ställts inför rätta för narkotikasmuggling och bytesaffärer vapen mot heroin. Affärerna har skett med Bulgarien. Narkotikan kommer ursprungligen från Turkiet och Syrien, men Bulgarien har fungerat som mellanhand. Det uppskattas att tre fjärdedelar av all narkotika från Sydostasien passerar genom Bulgarien på väg till Väst-europa.

Taiwan vill köpa svenskt

Republiken Kina, Taiwan, behöver modernisera sitt flygvapen. Och man får inte köpa de moderna amerikanska plan man vill (F5G eller F-16/79). Landet tvingas nöja sig med betydligt äldre konstruktioner, om man skall göra affärer med USA.

Det uppges därför att myndigheterna sonderat möjligheterna att köpa flygplan från annat håll. I detta syfte har kontakter tagits med Västtyskland, Italien, Belgien, Nederländerna och Sverige. Dock utan framgång.

Förföljda in i döden

Under andra världskriget deporterades krimtatarerna från Krim till Centralasien. De sovjetiska myndigheterna hindrar än idag tatarerna från att återvända till sin forna hembygd. De går dar de en gång bodde på har nu tagits över av ryssar och ukrainare.

Inte ens döda krimtatarer är välkomna hem. I juni i år ryckte polisen på Krim ut för att stoppa en grupp tatarer som ville föra hem Abdul Dzemil Mustafa Oglu till den sista vilan. Den avlidne hade levt i Centralasien från deportationen 1944 till 1977, då han vid 78 års ålder flyttade hem. Han fick dock inte stanna utan utsattes för diverse trakasserier för att han skulle ge sig av. Han fördes tillbaka till Centralasien och arresterades så småningom i Tasjkent. Han dömdes till fyra års förvisning i Jakutien (i Sibirien). Han hamnade så småningom i staden Abinsk där han avled den 2 juni i år. Sonen lyckades få myndigheternas tillstånd att begrava fadern på Krim, men när begravningsföljet närmade sig Krim blev det stoppat av polisen. Förarens körkort beslagtogs och alla skickades tillbaka till Abinsk. En avlidne skulle begravas där han var folkbokförd, och för övrigt skulle det krävas att man lämnade in ansökan minst fem veckor före dödsfallet för att få de tillstånd som beviljats om begravning på Krim. I övervakningen av tatarerna deltog bl a en helikopter från KGB.

(Soviet Analyst, Richmond)

Solidaritetsmedlem fångad sju månader — i Nicaragua!

När Robert Cezar Czarkowski kom till Nicaragua förra året tänkte han bara stanna en dag i landet — på väg till Sydamerika. Men det dröjde nästan sju månader innan han kunde lämna landet. Och då hade han tillbringat större delen av tiden i underjordiska fångelsehålor.

Czarkowski hade tidigare rest runt i Latinamerika för att förklara de polska arbetarnas kamp. När man i gränsstaden El Espino frågade ut honom om hans förbindelser med den polska regimen började prövningarna. Czarkowski anklagades för att vara "CIA-agent" och "gangster". Han returnerade frågan och begärde en förklaring på hur man kunde kalla 10 miljoner med-

lemmar i Solidaritet för CIA-agenter och gangsters. Det räckte för att bli kastad i det underjordiska fångelsest El Chipote. Han berättar själv: "Jag kastades i en mörk underjordisk cell på ungefär en och en halv kvadratmeter, där mitt enda sällskap var kackerlackor och hungriga råttor". Ibland fick fångarna bara 30 gram bönor per dag att äta.

Under sina sju månader i nicaraguanska fångelser hotades Czarkowski upprepade gånger med "likvidering" om han inte gick med på att man fick skicka tillbaka honom till Polen.

Det var sedan han lyckats smuggla ut uppgifter om sin belägenhet till internationella hjälporganisationer som de nicaraguanska myndigheterna fann för gott att släppa honom, efter 202 dagar.

(Washington Inquirer)

Burma-kommunisterna

Den kommunistiska guerillan i Burma har dragit söderut, ner mot den thailändska gränsen kring staden Hong Son. Vanligt sunt förnuft säger att guerillan istället borde försöka vidga sitt inflytande västerut, mot de befolkade delarna av landet. Men det finns en förklaring som inte har med vanlig politisk och militär taktik att göra. Det burmesiska kommunistpartiet är en av världens största narkotika-handlare. Och genom förflyttningen kommer man närmare opiumodlingarna i "den gyllene triangeln". De burmesiska kommunisterna har idag strävt över 10.000 man (för tjugofem år sedan hade man 50.000). De kämpar mot Burmas armé som är på 163.000 man. Kommunistguerillan i Burma levde tidigare helt på stöd från Kina, men sedan Kina börjat ompröva sin inställning till regimen i Rangoon har de lokala kommunisterna blivit utan stöd. Omsvängningen skedde 1979. Och det var då guerillan på allvar gick över till opiumhandel.

Farligt

Finland fick en begäran från FN om analys av prover på vad som kunde vara belägg för kemiska stridsmedel. Proverna var från Kambodja, Laos och Afghanistan. Finska utrikesministeriet har låtit upprätta ett särskilt laboratorium för att göra sådana analyser. När begäran kom från FN skickades proverna tillbaka oöppnade. Enligt dåvarande utrikesministern Per Stenbäck skulle en teknisk analys skada "trovärdigheten hos Finlands utrikespolitik". Till saken hör att en annan finsk institution, Statens tekniska forskningscentral, gjort analyserna utan att förfrågan gick via finska utrikesministeriet.

(Express, Helsingfors)

Radio Fria Kabul

Radio Fria Kabul startades av Vladimir Bukovskij, Winston Churchill och Bernard-Henri Levy. Den har varit igång sedan

november 1981. Sändningarna sker på flera afghanska språk. De sovjetiska ockupationsstyrkorna har erbjudit en belöning på 10.000 afghanis (1.500 kronor) till den som kan ge upplysningar som gör att man kan beslagta en sändare som tillhör Radio Fria Kabul. Hittills har man inte fått tag på en enda. Idag finns elva sändare igång. Men för att täcka hela landet behövs sammanlagt 33 sändare. De kostar ungefär 15.000 kronor styck och bärs in i landet.

Lösam sjukvård

Även om staten direkt driver ett begränsat antal av sjukhusen i USA, så fungerar många som om de drevs av offentliga myndigheter. Det är lokala myndigheter och ideella organisationer som driver sjukhus utan vinstintresse.

Resultatet blir ofta ungefär som i Sverige, överdriven administration och ineffektivitet.

Det är därför intressant att notera den reaktion mot systemet som kommit genom att alltför sjukhus drivs som vinstdrivande privata företag.

Både de vinstinriktade och de icke vinstinriktade sjukhusen har samma huvudsakliga inkomstkälla: Försäkringsersättningar från sjukförsäkringsföretagen. De privata sjukhusens möjligheter att tjäna pengar ligger i att vara effektivare, att hålla nere kostnaderna och att vara patientvänliga så att beläggningen blir hög.

I USA drivs nu över 600 sjukhus av olika sjukhuskedjor som strävar efter att maximera vinsterna — till patienternas fromma. Alltför patienter vänder sig till dessa sjukhus och intäkterna har på tio år ökat från 2,6 miljarder dollar till 16,4 miljarder dollar.

Studier som gjorts visar att kostnaderna per patient-dag är högre hos de vinstinriktade sjukhusen (6%), men antalet sjukhusdagar blir kortare för motsvarande åkomor.

Rev inte kyrkan — hittad död

En rumänsk grävmaskinsförare vägrade att riva en baptist-kyrka i Transylvanien. Han hittades kort tid efter detta död. Ytterligare tre personer vägrade att medverka i arbetet. De fick fängelsestraff på upp till fem år. Kyrkan revs senare av armén och inte de civila myndigheterna.

(Abendland, Zürich)

Produktion av vissa vapen

1974-1982

BESTÄLL CONTRAS ARTIKLAR HÄR!

Nyhet

Victor Sparres bok *Lågan i mörkret*. Boken är på 197 sidor och kostar 44:-.

Prislistan gäller fr o m 1983-08-22. Reservation för prisändringar som träder i kraft när ny prislista utkommer. Priserna inkluderar 23,46% mervärdesskatt.

Contra

... Contra, äldre nr, per styck 5:-
... Contra, prenumeration 39:-

Affischer

... Solzjenitsyn/Sacharov 24:-
... Churchill 24:-
... Sovjet ut ur Östeuropa 9:-
... Contra-affischen gratis

LP-skivor

... Sånt som får mig att älska till 46:-
... En sång om friheten 46:-

T-shirts

... "Sverige fritt från socialism" 44:-
... Sverige-Amerika-tröjan 44:-
... Frihet för Östeuropa 34:-
... Contra-tröjan 34:-
Storlekar: 140cl, 150cl, 160cl, XS, S, M, L, XL, XXL och XXXL.

Klisteretiketter

... Sverige fritt från socialism, 7st 3:-
... Med USA för frihet, 10 st 3:-
... Prag 1968 2:-
... etikettark, 24 märken, 8 motiv 5:-
... Sverige fritt från socialism, stora 5:-
... reklametiketter för Contra gratis

Rockslagsmärken

... Nej till kommunism 4:-
... Sverige-Amerika-märket 4:-
... Svenska flaggan 4:-
... Stoppa vänsterextremismen 4:-
... Löntagarfonder. Helknäppt. 4:-

Vykort

... Nancy & Ronald Reagan, 5st 10:-

Bildekaler

... "Sverige fritt från socialism" 10:-
... Stärk försvaret NU! 10:-
... Mot löntagarfonder 12:-

Nyckelring

... Svenska flaggan 7:-

Böcker

... Andersson: Rättsstat i uppl 40:-
... Anger: Raoul Wallenberg 72:-
... Barron/Paul: Kambodja 29:-
... Beckmann: Kärnkraft 33:-
... Burke: Reflektioner om... 71:-
... Carlsson: Jag var länge i Sovjet 38:-
... Churchill: Till Västs försvar 69:-
... Edwards: Ronald Reagan 71:-
... Gerholm: Varför kärnkraft 15:-
... Hegeland: Vad tjänar du mest på? 18:-
... Holmberg m fl: Östeuropa 40:-
... Husbondens röst 40:-
... Huyn: Uppmarschen 58:-
... Haggman: Förintelsen 19:-
... Häggm/Skard: Kommunismen 41:-
... Johnson: Dessa förföljda 45:-
... Har freden en chans? 59:-
... Janouch: Siste mohikanen 69:-
... Kortjnoj: Antischack 59:-
... Leys: Kinesiska skuggbilder 50:-
... Nilsson: Skattesmällen 60:-
... Nixon: Det verkliga kriget 60:-
... med Nixons namnteckning, tillägg 31:-
... Sanden: Eva — agent för KGB 46:-
... Skratsalvor mot öst 36:-
... Solzjenitsyn: Västerlandets misstag 40:-
... Sparre: Lågan i mörkret 44:-

... Strauß: Uppror i öst 20:-
... Tyranniets triumf 3:-
... Walker: Kina 5:-
... Vittnen från Gulag 25:-
... Mediavänstern 77:-
... Johnson: Samhällets fiender 59:-

Genom medlemskap i Bokklubben Frihetsforum kan flertalet böcker fås till reducerade priser. Skriv så sänder vi fullständig information.

Beställ så här:

1) *Postgiro*. Sätt in beloppet på postgiro-konto 85 95 89-4 (i Finland 1125 82-9, i Norge 1 99 82 77 och i Danmark 1 69 06 98). Eller svenskt bankgiro 261-2638. Ange på talongen önskade artiklar. *Porto tillkommer med 5:- per beställning.*

2) *Check*. Skicka in beställningssedeln tillsammans med check ställd på Stiftelsen *Contra*. *Porto tillkommer med 5:- per beställning.*

3) *Postförskott*. Skicka in beställningssedeln till *Contra*. Vi sänder varorna per postförskott. *Porto tillkommer med 12:- per beställning.*

Beställningar över 150:- levereras utan portotillägg. Angivna priser gäller även i norska kronor. Vid omräkning till finska mark dra av 20% och till danska kronor lägg på 25%.

Betalningssätt:

Postgiro Check/kontanter
 Postförskott

Anges ej betalningssätt skickas beställningen automatiskt som postförskott.

Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm.

Namn

Adress

Ortsadress

GAMLA SANNINGAR I NY OMGIVNING

aforismer sammanställda och kommenterade av Jan Collander

Andlig verklighet och andlig verksamhet är konstens primæ causæ. En oändlig konst är ingen konst — på sin höjd materia och då utan betraktare.

(om vissa materialistiska och rationalistiska och mekanistiska världsuppfattningar)

De mäktigas solidaritet är mycket starkare än folkens. Den består igenom århundradena och det uppstår — i viss bemärkelse — en

starkare samhörighet mellan de romerska cesarerna, konungarna av Frankrike och tsarerna än mellan de samtida grannfolkens proletariat. De mäktigas solidaritet framväxer ur en idé, folkens ur nöden.

(Arthur Schnitzler; hur är det idag mellan Sovjets och Kinas folk samt hos dessa folks mäktiga?)

Genomsnittligt vackra kvinnor avundas varandras skönhet, vilken är sådan att ingen omsorg kan öka den och inget förringande minska den.

(Samuel Johnson; om den inte alltid gyllene medelvägen hos den nästan alltid avundsjuka medelmåttan)

Stoltheten är sällan granntyckt. Den nöjer sig med ett mycket litet övertag; avunden är medveten om sin egen lycka endast när

den kan jämföras med andras olycka.

(Samuel Johnson; om känslösvallden vid s k valframgångar)

Den objektiva sanningen är ren likgiltighet — även för sanningen.

(Atos Wirtanen; om agnostikernas paradoxtröst)

Den hundra procentiga demokratin är bara ett fjät ifrån total anarki, vilken utgör grunden för djungelns lag, den starkes, den utan codex.

(om människans benägenhet att vältra över ansvar, plikt och arbete på "dom"; rättigheter, belöning och makt däremot åt "oss". Ja, så tala de svaga, de måste förena sig)

Fortsätt att investera i Sydafrika!

Mangosuthu Gatsha Buthelezi, premiärminister för Zulu-folket, är sannolikt Sydafrikas mest inflytelserike svarte politiker. Han är stark motståndare till apartheid och anhängare till parlamentarisk demokrati och majoritetsstyre. Han tror på icke-väld och fredliga sociala och politiska förändringar.

Buthelezi är traditionell ledare (hövding) för Zulu-folket, som består av sex miljoner personer. Det är Sydafrikas största etniska grupp, ungefär 20 procent av befolkningen.

Han arbetar "inom systemet" mot systemet. Han har domstolsvägen lyckats stoppa en del av den sydafrikanska regeringens planer på att splittra upp landet i fler smådelar.

Buthelezi leder vidare en landsomfattande kultur- och utbildningsorganisation, Inkatha. Den har 700.000 medlemmar och är landets största svarta organisation. Buthelezi är också ordförande i "Sydafrikanska Svarta Alliansen", som är en sammanlutning av flera organisationer för svarta och färgade.

Buthelezi är Sydafrikas utan jämförelse mest inflytelserike och effektive motståndare till apartheid. Men eftersom han inte är marxist låtsas exempelvis den svenska regeringen inte om hans existens.

Du har länge varit ledande anhängare av ickevåldsprotester och en fredlig förvandling av Sydafrika. Idag växer stödet för Andreas Treurnicht's konservativa parti och premiärminister Pieter Botha är motvillig att genomföra några betydelsefulla reformer. Sydafrika uppnår inte någon gradvis förändring i rätt riktning. Tror du fortfarande att det går att undvika våld i Sydafrika?

— Jag försöker inte spela profet. Kampen för mänskliga rättigheter i Sydafrika fortsätter. Och jag tror att även om den nuvarande situationen kan medverka till en polarisering mellan högerflygeln i Nationalistpartiet och Bothas anhängare, så förändrar det inte den grundläggande situationen för de svarta, som fortfarande saknar inflytande på landets politik.

En komplikation är regeringens strävan att ansluta de "färgade" och indierna till parlamentet, medan man vill fortsätta att ställa de svarta utanför. Enligt dessa planer skall ungefär 70 procent av Sydafrikas befolkning ställas utanför. Det skapar naturligtvis problem på många nivåer. Det skapar problem mellan de svarta och de färgade respektive indierna, det skapar motsättningar mellan de icke-vita grupper som en gång var vapenbröder. Det bådär inte gott för landets framtid.

Hur bedömer Du den oberoende av svarta ledda fackföreningsrörelsen? Och hur kan Din rörelse och dessa fackföreningar samarbeta?

— Fackföreningsrörelsen är en nyskapelse. Tills helt nyligen fick inte svarta bli medlemmar i fackföreningar. För ett par år sedan föreslog Wiehahn-kommittén* att svarta också skulle få vara med i arbetarrörelsen, och regeringen beslöt att gå med på detta.

Jag tror att fackföreningarna är ett kraftfullt redskap för att uppnå förändringar. Men samtidigt måste jag understryka att det finns många motsättningar och delade meningar inom fackföreningarna. En del fackföreningar vill till exempel vara rasblandade, en del vill enbart rikta sig till svarta; en del vill låta sig

registreras officiellt, andra vill det inte. Det finns så många olika meningar så det är inte möjligt att säga att fackföreningarna kommer att följa den ena eller andra linjen, vi får nöja oss med att säga att de utgör ett kraftigt redskap för förändring. De har inte funnit sin roll ännu.

En del fackföreningsledare har utsatts för trakasserier av regeringen. En del har anklagats för olika saker. Några har fängslats utan rättegång.

Hjälper Inkatha till att utveckla fackföreningarna?

— Jag har sedan många år varit anhängare av fackföreningar. Jag var chef för Institute of Industrial Records i Durban. Jag hade den funktionen tills institutet upplöstes när de svarta fick rätt att bilda fackföreningar. Så jag är ingen nybörjare.

En del fackföreningar bad att jag skulle hjälpa dem igång; restauranganställda och en gren av FOSATU (Sydafrikanska fackföreningsfederationen). En del fackföreningar manipuleras av politiska motståndare utanför Sydafrika, som vill få fackföreningarna att ta avstånd från oss. Men vi har goda förbindelser med exempelvis den av svarta ledda Confederation of Unions of South Africa.

Kommunisthotet

Den vita regimen talar ofta om det kommunistiska hotet. Håller Du med om att kommunismen utgör ett allvarligt hot för Sydafrika?

— Vi menar att det är ett spöke. Den genomsnittlige sydafrikanens rädsla för kommunismen är överdriven. Jag ser inte kommunismen som ett omedelbart hot. Det omedelbara hotet mot Sydafrika är apartheid och rasismen, inte kommunismen.

Regeringen försöker piska upp stämningar som skrämmer folket för det "kommunistiska angreppet", för att motivera försvarsutgifterna och värnplikten. Men jag har alltid hävdats att kommunismen inte är något omedelbart hot

Är Du inte oroad av den kubanska och sovjetiska närvaron i södra Afrika?

*Se Contra nr 4 1979 och nr 1 1980.

—Jag är inte oroad. Ryssarna har länge funnits i Tanzania och Zambia för att hjälpa till med byggandet av Tanzam-järnvägen*, men vårt folk har för den skull inte blivit kommunister. Om man ser till hela kontinenten så tror jag helt enkelt inte att afrikanerna är intresserade av kommunismen. Vad mig anbelangar så spelar ryssarnas och kubanernas närvaro ingen roll.

Buthelezi och ANC

Du har alltid varit förespråkare för samlade aktioner mot apartheid. Innefattar detta ANC, som emellanåt har kritiserat Dina åtgärder? Motsvarar den västerländska pressens intresse för ANC dess betydelse i Sydafrika?

—Du har rätt i att jag alltid sagt att apartheid lever på nåder, på nåder som ges enbart på grund av de organisationer som inte kan komma överens. Men när Du går vidare i frågan måste Du först definiera vad Du menar med ANC. Jag var själv medlem i ANC innan organisationen 1960 förbjöds. Dåvarande ordförande för ANC var framlidne Albert Luthuli, han grundade då, när organisationen förbjöds, en utlandsfilial under ledning av Oliver Tambo. Sedan dess har ANC inte funnits i Sydafrika. Men flertalet av oss som var med i ANC finns fortfarande kvar i Sydafrika. Och majoriteten av dessa ANC-medlemmar är idag medlemmar i Inkatha. Inkatha är grundat på samma idéer som ANC hade när det grundades 1912.

Idag betraktas ANC:s utlandsavdelning som den enda legitima rösten för de svarta i Sydafrika i västerländska tidningar. Jag har inga invändningar mot vad ANC gör utomlands, de har gjort ett bra jobb i FN och afrikanska enhetsorganisationen OAU. Men jag menar att det är fel att säga att de, och bara de, är talesmän för de svarta i Sydafrika. Det är omöjligt för oss att verka som ANC i Sydafrika. Det är därför jag grundade Inkatha — för att kunna mobilisera folket i Sydafrika. Vi kan inte vänta på den dag då regeringen kan komma att tillåta ANC och då börja om från början.

Så när Du frågar om samarbete med ANC blir mitt svar att jag aldrig haft några motsättningar med dem beträffande verksamheten utomlands. Jag har träffat medlemmar i styrelsen för den. På senare tid har Oliver Tambo och hans medarbetare angräpat mig av skäl som de bäst känner till själva. Vad mig anbelangar så skulle vi ha samarbete, även om vi tror på olika strategier. Men de tror inte på sådant samarbete. De menar att varje organisation som de inte själva kontrollerar är ett hot.

Olyckligtvis blir de svartas befrielse i Sydafrika bara försenad av sådana inre motsättningar. Jag ser på det i förlängningen som ett frö till inbördeskrig av samma slag som vi kan se i andra delar av södra Afrika.

*Här misstas sig Buthelezi, järnvägen (som nu kallas Tazara, istället för Tanzam) byggdes med främst kinesiskt, ej sovjetiskt stöd.

Zulufolkets traditionella ledare hövding Buthelezi är Sydafrikas mest inflytelserika svarte ledare. Han är effektiv motståndare till apartheid och "pragmatisk" anhängare till kapitalismen.

En orsak till motsättningar mellan Inkatha och ANC kan vara Dina åsikter i ekonomiska frågor. Även om Du har motsatt Dig renodlad kapitalism är Du anhängare av en fri marknadsekonomi. Stöder de svarta Dina åsikter?

—Jag har ingen ekonomisk vision. Jag är inte ideolog. Jag är pragmatisk politiker. Jag menar att vår första uppgift är att befria de svarta och jag vill inte villa bort mig i ideologiska strider.

Vad gäller den fria företagsamhetens kapitalism så har den inte gjort det sydafrikanska folket fritt. Vi är en del av systemet. Men när jag ser hur mitt folk söker jobb i Johannesburg, Durban och andra större städer, så måste jag inse att folket röstar med fötterna för kapitalismen. Jag träffar inte människor som utvecklar saken, men deras handlingar säger mig vad de tycker om det kapitalistiska systemet, trots dess brister. Jag behöver inte teoretisera om det. Jag menar att systemet har många svagheter, och om det inte förändras har det ingen framtid i ett fritt Sydafrika. Men mina bröders handlande i Mozambique och Zimbabwe stödjer mina åsikter.

Både president Samora Machel och premiärminister Robert Mugabe är hängivna marxister. Och ändå har de medgett att de måste arbeta inom ett kapitalistiskt systems ram för att klara sina folks försörjning. Trots alla sina brister är kapitalismen det enda system som människan skapat som förmår leda utvecklingen framåt. I själva verket har president Machel tiotusentals mozambiker som arbetar i sydafrikanska gruvor för att de behöver jobb. Och premiärminister Mugabe har sagt att han kommer att handla

med djävulen själv (dvs Sydafrika) i sitt folks intresse. Så när jag uttalar mitt stöd för den fria företagsamheten beror det inte på att jag är rik eller företagare. Mina åsikter bygger på vad som är bäst för folket i Sydafrika.

Opinionsundersökningar visar att majoriteten av de svarta stöder fortsatta investeringar av västerländskt kapital. Vi talade tidigare om de svarta fackföreningarna. Det finns inte en enda fackförening som stöder tanken på investeringsstopp. Så jag hämtar min linje från vanligt folks åsikter. Mannen på gatan i Sydafrika har aldrig sagt sig vara för investeringsstopp.

Vad vill Du säga till dem i Väst som stödjer kampen mot apartheid och kräver investeringsstopp som ett sätt att utöva påtryckningar mot Botha-regeringen?

—Jag talar för mitt folk. Jag är ledare för en stor grupp. Sydafrika upplever en allvarlig ekonomisk recession. Arbetslösheten ökar. Mitt folk behöver arbete. De behöver pengar för att köpa kläder. De behöver pengar för att utbilda sina barn. De behöver pengar till tak över huvudet. Det finns nära en halv miljon människor runt Durban som bor i skjul och saknar jobb. De bor i ett ingenmansland.

Jag kan inte hålla på och teoretisera om investeringsstopp. Andra kan ha råd med det i styrelserum eller artiklar. Jag menar att apartheid är ett gissel som borde utplånas från jordens yta. Men jag tror inte på investeringsstopp. Påtryckningar på företag har gjort att en del har vidtagit åtgärder för rättvisa åt de svarta. Men investeringsstopp blir det aldrig. Det blev det inte i Zimbabwe. Det landet hade en liten ekonomi och var

(Forts på sid 19)

Vad är "Public Choice"-skolan?

Public Choice är en ny riktning inom nationalekonomin, men den går också in på statskunskapens traditionella område, som exempelvis teorin om offentliga organs beslutsfattande. I denna artikel, som tidigare är publicerad i den norska tidskriften "Dialog" belyser civilekonom Peter Stein vad Public Choice är.

Under hela efterkrigstiden har allt större makt lagts i politikernas och offentliga beslutsfattares hand, på de enskilda individernas bekostnad. En anledning till detta har varit tanken att aktörer på den privata marknaden först och främst strävar efter att främja sina egna intressen, medan politiker och andra inom den offentliga sektorn arbetar för "det gemensamma bästa". Därför ska man bli genom olika ingrepp i marknadsekonomin korrigerat "brister" och uppnå en rättvis fördelning. Men vad är det som säger att politikerna verkligen arbetar för det "gemensamma bästa"? Är de inte vanliga människor av kött och blod med samma brister och förutsättningar som alla andra?

Egenintresse

Den frågeställningen kan sägas vara utgångspunkten för en av de nya skolorna inom nationalekonomin, nämligen den så kallade Public Choice-skolan, som har sitt centrum i Virginia i USA. Denna skola forskar i det tvärvetenskapliga området mellan nationalekonomi och statskunskap. De främsta namnen är Gordon Tullock, James Buchanan, Anthony Downs, William Niskanen, Mancur Olson m fl. I dessa ekonomers analyser uppfattas inte de offentliga beslutsfattarna som "upplysta despoter", som välinformerade om sina väljares önskemål altruistiskt strävar efter det "gemensamma bästa" och korrigerar marknadsekonomin brister. Istället uppfattas offentliga beslutsfattare som individer som i första hand strävar efter att främja sina egna intressen. Det kan gälla en politiker som vill säkra ett tillräckligt antal röster för att bli vald, byråkrater som vill låta sina ansvarsområden växa osv. Dessa

ekonomer har utifrån sådana antaganden konstruerat olika modeller för hur den offentliga sektorn växer och arbetar. Det visar sig bl a att de offentliga beslutsfattarna inte — som ofta påstås — först och främst tar hänsyn till de svaga grupperna. Istället prioriteras den starka och välorganiserade påtryckningsgruppen. Det beror på att de som drar nytta av ett offentligt beslut vanligen är färre än de som är med och betalar. Vinsterna koncentreras, medan kostnaderna sprids.

Påverka kostnaderna

Antag att riksdagen skall fatta beslut om en existerande industri skall läggas ned eller drivas vidare med hjälp av statliga bidrag. Se på situationen från de anställdas utgångspunkt, från företagsledningens och aktieägarnas sida. För dem står mycket på spel. De har mycket att vinna på att ett fördelaktigt beslut fattas. Samtidigt är de betydligt färre än skattebetalarna. De har därför mycket att vinna på att sätta sig in i den politiska beslutsprocessen, följa den och försöka påverka politikerna. Dessutom har de fördelen av att ha tillgång till väl etablerade organisationer med tid och resurser för att påverka politikerna.

En helt annan situation råder för konsumenterna/skattebetalarna. De är för det första betydligt fler, vilket betyder att kostnaderna per individ blir mindre av ett för dem negativt beslut. Dessutom har de ingen organisation som tillvaratar deras intressen i denna speciella fråga. Många av dem vet kanske inte ens att det skall fattas ett politiskt beslut om frågan. Det är lätt att inse att det är betydligt svårare att försöka organisera dem till en lika stark politisk påtryckningsgrupp.

Ensidig information

Denna tendens förstärks dessutom av att politikerna inte är fullständigt informerade. Frågan är bara en av många som de skall ta ställning till. I praktiken får politikerna mycket väsentliga informationer från dem som tar kontakt med dem, dvs de starka och välorganiserade påtryckningsgrupperna. Allt detta förstärks av att det politiska besluts-

fattandet först och främst handlar om det som är direkt synligt. Men att de resurser som frigörs genom ett annat beslut hamnar i nya och mer konkurrenskraftiga näringsgrenar är något som är osynligt och svårare att förstå. Det osynliga har inga påtryckningsgrupper. På samma sätt som det direkt märks att den svenska teko-industrin hotas av teko-industrin i Sydkorea märks det inte att en tull på sydkoreanska skjortor kan leda till minskad export till Sydkorea, det är något som är svårare att uppfatta.

Den politiska marknaden består således av en mängd starka och välorganiserade påtryckningsgrupper. Det är deras inställning som märks i debatten och kommer att få ett avgörande inflytande på politikernas ställningstagande. Det är dessa grupper som hot om att byta sida om ett beslut går dem emot som kommer att styra de röstmaximerande politikerna. Politikernas verksamhet går i mångt och mycket ut på att tillgodose tillräckligt många påtryckningsgrupper för att säkra det egna återvalet.

Inflation och budgetunderskott

Med Public Choice-teorier kan man också förklara fenomen som inflation och budgetunderskott. Att lova fördelar för vissa grupper kan ge politiska vinster i form av fler röster. Att finansiera saken genom att höja skatterna kan stöta bort andra grupper. Att finansiera åtgärderna med lån kan tränga bort privata investeringar med minskad produktion och sysselsättning som följd. Det är därför politiskt mer attraktivt att finansiera åtgärderna med sedelpressen. De politiska fördelarna är uppenbara medan de negativa ekonomiska konsekvenserna i form av inflation dyker upp senare och är svåra att överblicka.

Här kommer man in på ytterligare ett viktigt inslag i Public Choice-skolans analys, nämligen institutionernas betydelse. Människor fungerar, som redan antytts, i stort sett på samma sätt. De strävar först och främst efter att tillgodose sina egna intressen. Däremot kommer resultatet av deras verksamhet att vara beroende av vilket sanktions-system som omger dem.

Om en person arbetar i en privat firma utsatt för konkurrens och om hans/hennes

Stora vägprojekt är typexemplet på problemen med offentligt beslutsfattande: Ganska få har stor nytta av ett projekt som kostar många ganska lite. Men vad händer när alla driver kraven för just sina särintressen?

bästa möjlighet att göra karriär är att erbjuda sina kunder så bra produkter som möjligt, så kommer han att göra det. Om samma person däremot arbetar i ett statligt monopol-företag som visserligen har till uppgift att ge konsumenten en så bra produkt som möjligt, men där personen i första hand kan främja sina egna intressen genom att påverka den politiska processen för att få ökade anslag, så kommer han att göra det. Inflation och budgetunderskott är således inte följden av enskilda individers onda avsikter. De är resultatet av institutionella faktorer som har att göra med att det blivit fördelaktigt för politikerna att uppträda på det sättet. På samma sätt står inte lösningen till den offentliga sektorns effektivitetsproblem att finna i att man värvar personal från det privata näringslivet. De kan efter en tid förväntas anpassa sig till de nya institutionella förhållandena. Det som krävs är nya institutionella förhållanden.

Påtryckningsgruppers särintressen

Det kan i detta sammanhang finnas anledning att citera James Buchanan: "Vår tids

Sydafrika
(Forts från sid 17)

utsatt för internationella sanktioner, men inte ens Sovjetunionen höll på sanktionerna.

Du har hävdad att de multinationella företagen måste ansluta sig till kampen för frihet, annars kommer inte deras investeringar att löna sig på lång sikt. Hur vill Du i stort bedöma de utländska företagens roll i Sydafrika?

—Jag kan inte tala om dem alla. Jag kan bara säga att som talesman för mitt folk är det min plikt att varna dessa företag. Jag vet att en del utländska företag har anslutit sig

utmaning är inte ekonomisk, utan institutionell och politisk. Det gäller att forma nya politiska metoder, nya politiska uttrycksmedel som gör det möjligt att tämja den glupska tillväxten hos en kast av privilegierade byråkrater".

I USA har man under de senaste åren haft en intensiv debatt om ändrade institutionella förhållanden. Det har gällt frågor som grundlagskrav på en balanserad budget, lagar som säger att penningmängden bara får öka i takt med den verkliga produktionen osv. I denna debatt har Public Choice-skolan haft stor betydelse på samma sätt som de haft betydelse för den ändring i och den mer realistiska syn på beslutsprocessen, som växt fram under senare tid. Det behöver väl inte påpekas att Public Choice-skolans forskning är av stor betydelse för att förstå de problem som de skandinaviska länderna för närvarande kämpar med.

Vi måste i större utsträckning få upp ögonen för att det bakom positivt laddade fraser som "stöd till svaga grupper" ofta inte döljer sig annat än starka påtryckningsgruppers särintressen.

Peter Stein

till Sullivan-normerna*, men jag kan inte bedöma hur noga man följer dem. Vi har inte pengar nog att granska den saken. Jag vet inte tillräckligt.

Hur ser Du på Reagan-regeringens Sydafrika-politik jämfört med Carter-regeringens?

—När Reagan tog över och började en mildare politik mot Sydafrika tyckte jag att det var bra. Jag tror inte att behandlingen som "spetälsk" fungerar. Sydafrikas vita vill

*Normer som uppställts i USA av den svarte prästen Leon Sullivan för amerikanska företags uppträdande i Sydafrika. Normerna presenterades första gången 1977.

bli förföljda; det ger dem motiv att hålla samman och agera på ett sätt som vi inte vill. Att utesluta dem från det internationella samarbetet förstärker bara deras förföljelsekomplex och gör dem inte benägna att genomföra förändringar.

Men eftersom Reagan-regeringen varit så engagerad i Namibia-frågan kan jag inte idag säga att dess politik har hjälpt särskilt mycket. Jag vet inte vilken kohandel som förekommit mellan Pretoria och Washington om Namibia, men från våra utgångspunkter sett har den sydafrikanska regeringen inte gjort något grundläggande för att ändra situationen. Förslagen till författningsförändringar är egentligen ett steg tillbaka.

Jag vill avsluta med en mer filosofisk eller kanske moralisk fråga. Känner Du Dig bekymrad över avsaknaden av demokrati i Afrika och Tredje världen?

—Jag är bekymrad över det. Rasisterna i Sydafrika använder det som ett redskap mot oss. De använder det alltid som en förvärdning för att hävda att om vi hade majoritetsstyre och övervägande svarta i regeringen, så skulle det betyda slutet för demokratin.

Väst måste stödja demokratin i Afrika. Men Afrikas största fiende är fattigdomen. Så länge Afrika är fattigt, så tror jag inte att vi kan få rättvisa, för det finns inget mer förnedrande än fattigdom.

Adrian Karatnycky

Copyright: The American Spectator/Contra

Rune Andersson Rättsstat i upplösning Förord av Sven Stolpe

Läsälenna bok, läs den noga! Här talar en skenbart ensam man — visserligen modig, erfaren, intelligent. Men i själva verket är han alls inte ensam.

Så skriver Sven Stolpe i förordet till Rune Anderssons bok *Rättsstat i upplösning*. Boken är ett frontalangrepp mot förfallet inom svensk byråkrati och svenskt rättsväsen. Författaren visar med praktiska exempel hur myndigheterna begär upprepade övergrepp mot medborgarna.

Åtskilliga utdrag ur Rune Anderssons bok återfinns i ö i Mogens Berendts *Fallet Sverige*. Gå till källan och läs den fullständiga redogörelsen i *Rättsstat i upplösning*.

Boken är på 127 sidor och kostar 40 kronor vid beställning från Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm. (Porto tillkommer)

BOK-NYTT

Hur ojämlika är vi?

Aristoteles, antikens store grekiske tänkare, kan nog utpekas som en av de första jämlikhetsdebattörerna. Det var han som myntade uttrycket "fördelande rättvisa", vilket enligt honom betyder "fördelningen av aktning, välfärd och andra delbara tillgångar i samhället". Redan hans formulering speglade en osäkerhet om de normer som bör tillämpas i en jämlikhetssträvande fördelningsprocess.

Under årtusenden har människan knappt lyckats komma närmare en klarare definition av begreppet jämlikhet. Ordet används flitigt i politiska meningsutbyten även i dagens Sverige. Man tycker att begrepp utan klar betydelse alltid måste preciseras noga om debatten skall bli meningsfull. Begreppet "jämlikhet" definieras ändå nästan aldrig. De politiska debattörerna utgår från att ordet har en given betydelse. Boken *Hur ojämlika är vi?* visar dock tydligt att det finns nästan lika många uppfattningar om jämlikheten som det finns människor.

Tio författare försöker belysa jämlikhetens olika ansikten. Men efter att man läst boken kvarstår fortfarande de ursprungliga frågorna: hur kan man eliminera fördelar av personlig begåvning, familjeärv eller spellycka m m i jämlikhetens namn. Eller om man över huvud taget skall göra det till varje pris.

En av bokens författare, Lars Söderström, ger uttryck för sina förhoppningar i en fråga på följande sätt: "När man inser vilka inskränkningar som krävs i valfriheten för att alla medborgare i samma utsträckning skall tillbringa semestern i fritidshus, på utlandsresor, i segelbåtar osv kanske man slutar att betrakta alla olikheter i folks materiella standard m m som jämlikhetsproblem. Kanske kan man också få anledning att revidera uppfattningen att alla skall ha lika stor inkomst oberoende av ålder, utbildning, sparsamhet, arbetsinsatser, tur i lotterier osv. En sådan ordning skulle ju nämligen allvarligt hämma möjligheterna till en rationell och i traditionell mening rättvis organisation av samhällslivet."

Att tro på förnuftets seger över känsloladdade argument är meningslöst nog. Politikernas demagogiska "rättvisa till varje pris"-politik har redan resulterat i ett nära tragiskt stort underskott i statsbudgeten. Den offentliga sektorns ständiga tillväxt sägs vara en viktig grund till att säkra jämlikheten för alla. Dess andel av BNP uppgår idag till omkring 67 procent. Men är systemet verkligen rättvist?

Trots mångas tveksamhet och besvikelse kan vissa politiker alltjämt vinna sympati

och anhängare med suddiga rättviseargument. Det är nog inte så besynnerligt ty alla vill ha rättvisa, även de som lider av den svenska avundsjukan — åtminstone så länge "rättvisan" inte gynnar någon annan mer än dem själva. T.L.

Lars Söderström: *Hur ojämlika är vi? Ratio/AB Timbro. 196 s. ISBN 91-7568-007-6.*

Kommunismens förintelse

Författaren Bertil Häggman gör i skriften *Den kommunistiska förintelsen* utgiven av bokförlaget Pro Veritate i Uppsala, gällande att över 90 miljoner människor fallit offer för kommunismen sedan 1917. Det är den första genomgripande genomgången i Sverige av tillgängliga källor. En viss osäkerhet råder givetvis om källmaterialet på grund av de kommunistiska regimernas ofta överdrivna sekretess. Naturligtvis gör man dessutom sitt yttersta för att dölja statistiska uppgifter som skulle kunna ligga till grund för de beräkningar som görs i Häggmans skrift.

Efter avslutandet av manuskriptet har det kommit fram ytterligare material om den kommunistiska förintelsen. En vetenskapsman i Sovjetunionen har gjort ett försök att uppskatta kommunismens offer där. Josif Dyadkin är en 52-årig sovjetisk geofysiker bosatt i Kalinin. Dyadkins 47-sidiga studie är från 1976 men kom först för något år sedan till Västvärldens kännedom då den genom nobelpristagaren i litteratur, Alexander Solzjenitsyns försorg 1980 offentliggjordes. Studien överlämnades till Wall Street Journal via Center for Appeals for Freedom i New York.

Dyadkin har använt sig av officiella sovjetiska statistikuppgifter. Från 1928 till 1954 dog enligt honom mellan 43,3 och 52,1

miljoner människor i Sovjetunionen till följd av kollektivisering, svält, massavrättningar, vistelse i fångläger och andra världskriget. Dyadkins studie är uppdelad i fem perioder och upptar både maximi- och minimisiffror.

1. 1928-36: Som en följd av den sovjetiska regimens likvideringar av kulaker (relativt förmögna bönder) och andra "icke önskvärda" klasser, dödades mellan 10 och 16 miljoner män, kvinnor och barn.
2. 1937-38, 1,4 till 1,6 miljoner människor avrättades eller dog i sovjetiska koncentrationsläger.
3. 1939-40, 1,8 till 2,0 miljoner människor dog i sovjetiska koncentrationsläger. Offren i det finska vinterkriget är inräknade i dessa siffror.
4. 1941-45: 31 till 32 miljoner människor dog på grund av striderna under andra världskriget (omkring 20 miljoner) och på grund av de omänskliga förhållandena i lägren i Gulag-arkipelagen.
5. 1950-54: 500.000 människor dog i arbetsläger.

Som en jämförelse kan nämnas att Häggmans uppskattning av det totala antalet offer i Sovjetunionen för kommunismen är 49 miljoner under perioden 1917-1975. Den siffran omfattar då inte de cirka 20 miljoner, som dödades vid krigshandlingar under andra världskriget. Å andra sidan rör det sig om en längre tidsperiod.

Det kan nämnas att Dyadkin på grund av sin studie *Uppskattning av antalet döda av icke-naturliga orsaker i den sovjetiska befolkningen 1928-1954* arresterades av polisen den 28 april 1980. Alexander Solzjenitsyn har värdjat till sovjetmyndigheterna att frige Dyadkin.

Den senaste uppskattningen av kommunismens offer i Sovjetunionen finns i den nyutkomna boken *The Time of Stalin: Portrait of a Tyranny* av Anton Antonov-Ovsejenko (Harper & Row, New York). Författaren är son till Vladimir Antonov-Ovsejenko, som ledde de trupper som stormade Vinterpalatset 1917. Han var

I "Den kommunistiska förintelsen" visar Bertil Häggman att kommunismen kostat över 90 miljoner människor livet.

försvarsminister i den första provisoriska bolsjevikregeringen och en av de främsta befälhavarna under inbördeskriget på den röda sidan. Han föll senare i onåd hos Stalin och avrättades. Författaren själv har tillbringat tio år i Gulag-arkipelagen. Han är historiker och expert på Stalintiden.

Antonin-Ovsejenko gör följande uppskattning av kommunismens offer i Sovjetunionen perioden 1919-1949:

Offer för inbördeskriget (inklusive offer för svält och avrättningar av "klassfiender")

18.000.000

Offer för kollektiviseringen av jordbruket (inklusive dödsfall p g a svält, deportation och avrättningar)

22.000.000

Utremsningar under 1930-talet

19.000.000

Dödade under andra världskriget (genom massdeportationer, dödsfall i slavläger, avrättningar etc)

15.000.000

Avrättningar och förtryck efter andra världskriget

9.000.000

Summa:

83.000.000

Författaren jämför dessa tal med mord, avrättningar och politiska lönnmord under tsardömet sista femtio år (1867-1917): omkring 14.000.

Häggmans skrift är indelad i fem avsnitt: Ryssland, Revolutioner utanför Ryssland under mellankrigstiden, Andra världskriget, Efterkrigstiden och Flyktingarna. Varje avsnitt innehåller en genomgång av tillgängligt källmaterial. Andra liknande uppskattningar, som den gjord av Häggman, varierar mellan sammanlagt 83,5 miljoner och 142,9 miljoner offer för kommunismen över hela världen.

I förordet skriver författaren bl a: "Dödsoffrens antal ökar för varje år. Under 1980 är det offren för den sovjetiska invasionen av Afghanistan och massflykten från Castros Kuba. Totalsiffran i den här studien kommer inte att vara oföränderlig. För varje år som går kommer den att öka. Nya revolutioner, nya blodbad och nya vågor av flyktingar kommer att präglade detta årtionde liksom tidigare... Ändå saknas här många siffror... Den här studien kan... tjäna som en påminnelse om den fara som totalitära ideologier utgör, vare sig upphovsmännen heter Lenin, Mao Tse-tung eller Hitler, Mussolini..."

Det brutala krossandet av den spirande demokratin i Polen sedan december 1981 är det fräskaste exemplet på att den kommunistiska förintelsen fortsätter utan uppehåll och med varierande styrka.

Bertil Häggman: Den kommunistiska förintelsen. Pro Veritate Förlag. 48 sidor. Kan köpas genom Contra för 19,- plus porto.

Amerikas första dam

En fantastisk och kanske inte alls osannolik historia om hur KGB utbildar och drillar en rysk skådespelerska till att bli en exakt kopia

av den amerikanska presidentskan. Plastikoperationer fullbordar verket, och de båda förefaller helt oskiljbara. Under ett statsbesök i Moskva kidnappas den äkta presidentskan och ersätts av Vera Vavilova, den ryska skådespelerskan, som tvingas göra sitt livs roll. Om hon vägrar väntar döden. Vad hon inte anar är att man avser att undanröja henne så snart hennes uppdrag — att rapportera amerikanska statshemligheter till KGB — är fullbordat.

Den äkta presidentskan, fänge i Moskva, medan hemlandet inte ont anande hälsar en

rysk spion välkommen hem, tror i det längsta att åtminstone hennes man skall genomskåda bluffen. Men Vavilova gör succé som presidentska, trots att hon begår ett och annat misstag. Presidentskans hund vägrar dock att godkänna sin nya matte, men ingen bryr sig om vad en gammal hund tycker. Och presidenten själv vill inte höra talas om att hans hustru skulle ha ersatts av någon annan under moskvaresan. När ett par av hans närmaste delger honom sina misstankar, hotar han avskeda dem.

Vavilovas älskare, Alex Rasin, amerikafödd KGB-man, blir den som hjälper den riktiga presidentskan att fly. Vavilova hotar nämligen att sabotera hela affären, om inte KGB garanterar att hon klarar sig ur det hela med livet i behåll.

Boken är en spännande spionskildring, som gjord för att bli film. Kanske är det så KGB arbetar. Kanske finns det åtskilliga figurer i världspolitiken, som inte är dem de utger sig för att vara. Tanken är svindlande.

Monica Wiegert

Irving Wallace: Uppdrag Amerikas första dam. Askild & Kärnekull. ISBN 91 582 02765.

Vårdkasen

Boken *Vårdkasen* av ingenjör Harald Öström skrevs ursprungligen inför valet 1976. Inför valet 1979 gjordes ett tillägg, föranlett av erfarenheterna från den första borgerliga regimen.

Det rör sig dock om en högst privat, av inget borgerligt parti auktoriserad, valkampanj med många kontroversiella synpunkter. Författaren tycks mest betrakta en borgerlig regim som det minst onda av två onda ting.

Boken består av essäer i de mest skilda politiska ämnen. Grundlagsändringen 1974 kritiserar för att monarkens ställning inskränktes, liksom folkets fri- och rättigheter. Reformen förbereddes till stor del i tysthet, konstaterar Öström och menar att en folkomröstning hade varit motiverad. Det förefaller ju rimligt, eftersom detta i många länder är obligatoriskt vid författningsändringar. Men i Sverige tycks man inte ägna så stort intresse åt grundlagen.

Den borgerliga utrikespolitiken, särskilt på Karin Söders tid, menar Öström bara vara en förlängning av den socialdemokratiska. Särskilt fördömer han uppbackningen av afrikanska "befrielseörelser". Han har även ett visst försvar för Portugals politik före 1974 års revolution, både in- och utrikes. Framför allt menar han att Salazar skapade ordning och trygghet efter de anarkistiska förhållandena under republikens tid 1911-26.

Försvars- och säkerhetspolitiken tycks vara en av Öströms största hjärtefrågor, men här är han inte så sakligt övertygande. Framför allt överdriver han den socialdemokratiska nedrustningspolitiken under 1970-talet och socialdemokraternas och socialisternas försvarsnegativa inställning överhuvudtaget. Han talar om socialistledare urskillningslöst och jämställer kommunistiska landsförrädare och socialdemokrater. Han jämför modern svensk socialdemokrati med franska socialister på 30-talet och talar om försvarsovilja och "att slå upp portarna för fienden".

Öström påstår, att socialdemokraterna alltid försummat försvaret, bortsett från upprustningen under Sköld. Men i själva verket har försvaret bara varit verkligen starkt och effektivt under de senaste 40 åren, alltså under en tid då det antingen varit samlingsregering eller socialdemokratiskt styre. Försvarets verkliga svaghetsperiod var under 1800-talet. 1914 års härordning innebar en stor kvantitativ upprustning, men moderniteten och den tekniska kvaliteten lämnade övrigt att önska.

Öström använder den demagogiska metoden att mäta försvarets styrka efter försvarsutgifternas andel av statsutgifterna. Att dessa minskade 1960-1976 från 20 till 10 procent kallar han en kontinuerlig nedbantning av försvaret. Det är ju istället de andra utgifterna

(Forts på sid 23)

Studiekamrat med Fidel - 18 år i fängelse

Jag var studiekamrat med Fidel Castro. Jag röstade på honom i ett kärval. Jag var med i revolutionen. Men revolutionen blev förrådd. Och när jag fortsatte kampen för frihet — nu mot Castro — kastades jag i fängelse. Jag tillbringade över 18 år i fängelse.

Det är advokaten Emilio Adolfo Rivero som berättar det för *Contra* i sin lägenhet i Arlington, straxt utanför Washington.

Revolutionär

Du engagerade Dig tidigt i politiken, hur?

— Ursprungligen hade jag inte en tanke på att engagera mig politiskt. Jag gifte mig när jag var arton år och gick helt upp i mina studier. Jag studerade juridik och journalism. På juridiska fakulteten träffade jag Fidel Castro. Jag var kurskamrat med honom 1945. Jag röstade till och med på honom i ett kärval — som han vann. Jag ångrar inte det. Han var aktiv och kunde tala för oss.

Eftersom jag studerade både juridik och journalism tog mina studier ganska lång tid och jag tog examen först i september 1951. Sedan började jag omgående praktisera i juridik.

Men den 10 mars 1952 grep Batista makten. Jag kände det som en personlig förolämpning. Jag började konspirera mot regimen redan första dagen. Många av mina vänner greps, utsattes för tortyr eller dödades av Batistas män. Men jag klarade mig. Mina vänner lyckönskade mig för min tur och skicklighet när det gällde att hålla mig undan. Jag kommer ihåg att jag en gång svarade att jag också skulle hamna i fängelse, när revolutionen segrat. Jag hade då ingen aning om hur rätt jag skulle få.

Jag bodde och arbetade i Havanna och var engagerad i kampen mot Batista, samtidigt som jag hade advokatpraktik. När Batista flydde på nyårsdagen 1959 var det den lyckligaste dagen i mitt liv.

90% var antikommunister

Du upplevde revolutionen i Havanna. Castro fanns uppe i bergen. Hur såg man på honom i huvudstaden?

— Nästan alla revolutionärer var anti-kommunister. Jag skulle tro att cirka 90% var det. Ytterligare 5% brydde sig inte om den saken, medan kanske 5% var kommunister. Det fanns många revolutionära organisationer. I mitten av 1958 träffades representanter för organisationerna i Caracas i Venezuela och träffade en överenskommelse om vad

som skulle hända på Kuba efter Batistas fall. Huvudpunkten var att fria val skulle ordnas inom 18 månader efter revolutionens seger.

Jag hörde rykten om kommunistiska inslag i de revolutionära styrkorna i bergen sent 1958. Då hade det kubanska kommunistpartiet börjat sända förstärkningar till Castro. De hade tidigare stått utanför revolutionen.

Den som lyssnar på Castros version av revolutionen tror att det var styrkorna i bergen som fick ta de hårda törnarna med Batistas män. Så var det inte alls. Bara få revolutionärer från bergen stupade. Det var i städerna som de flesta offren krävdes. Vi revolutionärer försökte leva ett vanligt liv, så att vår verksamhet inte skulle vara iögonfallande. Därför kunde vi inte vara tungt beväpnade. När säkerhetsstyrkorna kom på oss var vi ofta försvarslösa.

Det kan tilläggas att inte ens de i efterhand så berömda fälttågen innebar några egentliga strider för Castros del. När Castro skickade en kolonn på 100 man, under ledning av Che Guevara och Camillo, till Sierra de L'Escambray för att öppna en andra front, så behövde de inte alls slå sig fram. De mutade sig fram hela vägen. Kommunisterna har alltid varit mycket skickliga på att använda pengar för att nå sina syften.

Det går till på samma sätt i Centralamerika idag.

Utrensningarna börjar

Hur upplevde Du tiden närmast efter revolutionen?

— Det var en stor lättnad. Kuba fick yttrandefrihet. Vi organiserade oss i olika politiska grupper och vi väntade på val inom kort.

Men snart började märkliga saker hända. Visserligen avskaffades censuren. Men efter artiklar som var kritiska mot regeringen följde alltid en *coletilla*, en svans. Det var typograffacket som framförde "arbetarnas åsikter". På det sättet började yttrandefriheten urholkas.

Snart uppstod också meningssmötningar

mellan den nye presidenten dr Urrutia och Fidel Castro. Urrutia var en man med resning och integritet. Han hade som domare intagit en avvikande mening i rättegången mot Fidel Castro 1953. Han ville frikänna Fidel Castro med motiveringen att det inte var olagligt att tillgripa vapen mot en regering som kommit till makten genom en statskupp.

I slutet av 1959 var Urrutia utmanövrerad av Castro och tvingades avgå som president. Och kort därefter försvann Camillo Cienfuegos, den populäraste av alla revolutionärerna, i en mystisk flygplansolycka. Hans adjutant sköts till döds på sin kasern "av misstag", den flygledare som varit ansvarig för trafikledningen av Cienfuegos plan hängde sig, och ytterligare personer i närheten rönkte liknande öden. Det stod klart för oss att Cienfuegos blivit mördad.

Och sedan upptäckte vi regimen mellan-havanden med Sovjet.

Jag kan försäkra att det inte finns något som är mer smärtsamt än när en revolutionär bestämmer sig för att han måste bekämpa den revolution som vunnit framgång. Men vi hamnade snart i den situationen.

Jag börjar konspirera igen

När och hur började Du bekämpa den nya regimen?

— Det var i september eller oktober 1959 som en vän kom till mig och sa: Det här är kommunism! Jag trodde först att han var provocerande, men jag höll med honom. Han hette Efre Rodriguez. Jag fick senare helt klart för mig att han var ärlig och uppriktig. Han greps och avslöjade inte någonting under förhören. Han arkebuserades i mars 1961.

Alla riktiga revolutionärer kände samma besvikelse. Inom några år hade fyra femtedelar av dem som var med om revolutionen försvunnit. De hade flytt utomlands, fängslats eller ställts inför exekutionsplutonen.

Jag började samordna motståndet och reste utomlands för att knyta kontakter. När jag sista gången tog mig illegalt tillbaka till Kuba greps jag, den 23 april 1961. Jag ställdes inför rätta i september samma år. Jag fick veta att jag skulle skjutas, jag stod som nummer åtta på dödslistan. Men när rättegången kom begärde åklagaren dödsstraff bara för sex — och en av dessa klarade sig undan med 30 års fängelse när domen föll. Själv dömdes jag också till 30 års fängelse för "konspiration mot staten".

Jag tror att jag klarade mig på grund av mina goda förbindelser utomlands. Mexikos

Advokaten Emilio Adolfo Rivero menar att det är fullt möjligt att stå emot det psykiska trycket i kommunistiska fångelser om man är medveten om vad som pågår.

dävarande president intervenerade för mig hos Castro, och jag tror att det är därför som jag idag är i livet.

Hur skötte man utredningen innan rättegången?

—Jag förhörs bara en gång. Det var en officer från säkerhetstjänsten som förklarade att den bevisning som åklagaren lade fram inte spelade någon roll för utgången av rättegången. Inte heller skulle förhören under rättegången spela någon roll. Det enda avgörande var säkerhetsorganens utlåtande.

Jag talade aldrig under förhören. Det är inte en fråga om mod, utan fråga om att tro på sina idéer. Jag såg modiga män kollapsa och berätta allt. Och jag såg ynkryggar stå emot den värsta tortyr utan att ge vika en tum.

Hur upplevde Du tiden i fångelset, hur påverkade den Dig?

—Kubanska fångelser syftar till att systematiskt bearbeta fångarnas sinnen. Ta en sådan sak som högtalarna som skriker ut sin politiska propaganda tio timmar om dagen. Rent fysiologiskt medför de skador på hörseln, oljudet gör ont. Men normalfången hör naturligtvis inte medvetet på budskapet. Men fångens undermedvetna bearbetas hela tiden. Med tiden har budskapet nått den avsedda effekten, trots att fången inte lyssnat medvetet. Om fången inte är medveten om vad som händer. Då går det att försvara sig.

De politiska fångarna på Kuba indelas i två grupper. De som accepterar att de skall "rehabiliteras" (om de menar det uppriktigt eller ej är en annan sak). Denna grupp utgör ungefär 90 procent av fångarna. Cirka 10 procent av fångarna vägrar att gå med på att de har något behov av rehabilitering. De behandlas betydligt hårdare. Själv hörde jag till den gruppen.

Jag vägrade också att arbeta i fångelset.

för att inte stödja regimen. Det innebar att jag placerades i isoleringscell i mer än tjugo månader. Men det är fullt möjligt att uthärda sådana påfrestningar om man har en stark övertygelse om det riktiga i den sak man står för.

Du dömdes till trettio års fängelse 1961, men ändå bor Du här i Arlington sedan flera år?

—Ja. Jag hade tur. 1978 och 1979 var den kubanska ekonomin i så uruselt skick att Castro var beredd att återuppta förbindelserna med USA på handelsområdet. Han sände ut trevare i den riktningen och Carter-regeringen svarade att man kunde tänka sig att förhandla om saken om Kuba släppte sina politiska fångar. För att visa sin goda vilja släppte Castro 3.000 politiska fångar vid den tiden. Huvudsakligen var det sådana som hade dömts till betydligt kortare straff. Eftersom jag förutom att jag var advokat även hade arbetat som journalist hade jag fått stöd dels av Interamerican Press Association, dels av Pen-klubben i New York. Mitt namn var därför känt i Väst, och det var tack vare det som jag släpptes fri, och kort tid senare kunde resa till Centralamerika och sedan USA. Det var hösten 1979. Då hade jag suttit fängslad i 18 1/2 år.

18 1/2 år i fängelse präglar en människa. Men i efterhand kan jag se det som ett universitet. Fidel Castros fångelser är världens främsta universitet när det gäller att utbilda övertygade anti-kommunister.

Carl G. Holm

*Bokrecensioner
(Forts från sid 21)*

som ökat mer. Statens verksamhet har svällt. Däremot är det allvarligt och ett relevant mått att försvarets andel av BNP från början av 60-talet minskat från nästan 5 till 3,5 procent. Men här måste man hålla i minnet att BNP är större nu. Bästa metoden är väl hur försvarsutgifterna utvecklats uttryckt i fast penningvärde.

Öström skriver t o m att det varit kontinuerlig nedrustning under 70-talet och att det nu blivit groteska proportioner. Även om dylika överdrifter är välmenande, kan de leda till en känsla av hopplöshet, att det inte tjänar något till att ge försvaret de relativt begränsade förstärkningar som är politiskt och ekonomiskt möjliga.

När det gäller den ekonomiska politiken är författaren betydligt mer realistisk. Han kritiserar de styrande för att de baserat samhällsplaneringen och kraven på standardförbättringar på resultat från gynnsamma konjunkturperioder. Man bör utgå från en medelkonjunktur i stället för att hoppas på en högkonjunktur. Det är en illusion att tro,

*Sovjets marin
(Forts från sista sidan)*

upprätthålls kadaverdisciplin inom krigsmakten, som skulle vara otänkbar i andra staters försvar. Prygelstraff är inte ovanliga och förlängd tjänstgöring utmåts som straff t ex vid fylleribrott. Deserteringar är vanliga. Från flottan rymmer unga rekryter från landets inre delar, då de inte står ut med värnplikten långt uppe i norr vid Ishavskusten. Grips en desertör döms han till fem års hårt arbetsläger och får sin värnpliktstid förlängd med tre år.

Sabotage och överkan mot fartyg och militära anläggningar är inte vanliga, men mystiska, ouppklarade sprängolyckor har under åren inträffat vid varven i Kaliningrad, Sevastopol och Vladivostok. Obstruktion och myteri hör till sällsyntheterna, men för några år sedan övermannade besättningen på en jagare tillhörande Baltiska eskadern sina officerare och satte kurs mot Sverige. Fartyget upphanns av bombplan och tvingades återvända till sin bas i Lettland. Tre av ledarna dömdes till döden och avrättades och de övriga myteristerna erhöll livstids fängelse.

Björn Arrhén

att vi bara behöver vänta på en uppåtgående världskonjunktur för att exporten ska gå bra. För även utomlands finns det mycket produkter lagrade i väntan på försäljning.

Svenskarna köper ju gärna importerade lågprisvaror. Hur ska man då få utlänningar att köpa svenska varor? De höga svenska lönekostnaderna betonar Öström mycket starkt som ett exporthinder. Löneläget är 30 procent högre per arbetad timme än i Västtyskland t ex. Särskilt katastrofalt var lönepåslaget inom industrin i mitten av 70-talet (15 procent för 1975, 10 procent för 1976). Detta förorsakade arbetsgivarna en merkostnad på 30-35 procent.

Vad ligger bakom allt detta? Öström lägger fram teorin att socialdemokraterna medvetet skulle eftersträva att bryta ner industrin för att skapa ett socialiseringsalternativ. Men kan ett politiskt parti verkligen vilja överta ett konkursbo?

Knut Wallquist

Harald Öström: Vårkasen. Eget förlag.

Sovjets marin

Den sovjetiska upprustningen av sjöstridskrafterna har fört Sovjet närmare det av den tidigare flottchefen Gorsjov uppsatta målet — herravälde till sjöss.

Amiralen förklarade 1963: "Vi förbereder oss på att genom stort upplagda offensiva åtgärder kunna rikta förintande slag mot imperialisternas sjö- och landområden, var dessa än är belägna." Röda Flottans högste chef räknade vidare med ett globalt krig inom tjugo år. "Kriget kommer att stå mellan det fredsälskande Sovjet och de imperialistiska staterna och havet kommer att bli nästa krigs viktigaste slagfält".

Maktpolitiskt skall Röda flottan kunna uppträda på världshaven med sådan styrka att ingen motståndare skall göra den rangen stridig.

Förnyelsen av Sovjets sjöstridskrafter inleddes av Stalin omedelbart efter krigsslutet 1945. Under den första tioårsperioden sjösattes 10 stora kryssare, ett hundratal jagare och fregatter, 200 konventionella ubåtar och ett stort antal mindre enheter. Under 1960-talet diskuterades satsningen på nya fartygstyper avsedda för operationer på världshaven och för offensiva uppgifter långt ifrån hemmafartvatten. 1965 inleddes byggandet av de örlogsfartyg som idag kryssar på världens alla hav.

Röda Flottan

Inom Sovjetflottan ryms följande fartygstyper: Kärnvapenbestyckade, atomdrivna ubåtar, konventionella ubåtar (även de kärnvapenbärare), hangarfartyg, helikopterkryssare, lätta och tunga kryssare, jagare, fregatter, kanonbåtar, robotbestyckade patrullbåtar. Till dessa enheter kommer landstigningsfartyg, svivare, depåfartyg, tankfartyg, telespaningsfartyg, satellitfölje-

fartyg, isbrytare, sjömättningsfartyg, bärgningsfartyg, forskningsfartyg och ett antal mindre enheter, flokdmotorer, minfartyg, kabelfartyg, transportfartyg och några tusen högsjörälare och mindre fiskebåtar, som alla är spionfartyg med kommunikations- och spaningsuppgifter.

Sovjet utbildar fler sjöofficerare och manskap än alla andra mariner tillsammans. Utbildningen är av hög standard och i klass med andra marinere.

Flottans manskap utgörs av värnpliktiga och stamanställda. Värnpliktstiden är tre år med ett års sjöjämsgöring. Flottbaserna finns i Murmansk vid Ishavet, i Kaliningrad i Östersjön, Odessa/ Sevastopol i Svarta havet och Vladivostok/ Petropavlovsk i Fjärran östern. Vidare har flottan starka marinbaser i Aden vid Röda havet, i Etiopien, Vietnam, Libyen och på Kuba.

Marinens officerare, underofficerare och fast anställda underbefäl utgör en privilegierad elit inom krigsmakten. De får högre löner, bättre bostäder och särskilda förmåner, bli tillgång till flottans inköpsställen, där sorteringen av kvalitetsvaror är stor och priserna betydligt lägre än i stadernas butiker.

Värnpliktiga som visar militära insikter och fallenhet för militäryrket kan tvingas genomgå officers- och underofficersutbildning. Regimentsofficers grad nås först efter prickfri värnpliktstjänstgöring och tvåårig officersutbildning.

Inom den sovjetiska krigsmakten är all personal föremål för noggrann politisk kontroll — inte endast i tjänsten, utan också i privatlivet. Officerare och underofficerare står under uppsikt av flottans politiska sektion, som i sin tur lyder under försvarets säkerhetstjänst och KGB.

På varje enhet inom flottan, armén och

flyget finns en politisk kommissarie vid sidan av de militära cheferna. Oftast har kommissarien högre grad än befälhavaren. Den "hemlighetsfulle" översten på den strandade ryska ubåten var inte som marinestaben trodde "inspektör", utan politisk kommissarie och högste chef på fartyget.

Denne "spion" var specialutbildad inom säkerhetstjänsten och hans uppdrag är att föra kommunistpartiets talan och inrapportera befälhavarens och officerarnas ledaregenskaper, politiska pålitlighet, moral och missförhållanden, t ex inom äktenskapet, dryckesvanor, bekantskapskrets m m. Han håller vidare ett öga på underbefäl och manskap och det tillhör hans uppgift att leda besättningens skolning i Marx' och Lenins läror.

Systemet med politiska kommissarier uppstod under revolutionen 1919 och var en uppfinning av Röda arméns skapare Leo Trotskij. Stalin förstod att utnyttja spionverksamheten och utvidgade systemet till andra grupper i samhället.

Kommissarierna hade suverän bestämmanderätt över befälsföringen och kunde avsätta en militär chef på slagfältet. Under andra världskriget försakade kommissarierna enorma problem och inverkade på krigföringen. Leonid Brezjnev tjänstgjorde som politisk kommissarie vid fronten i Ukraina. Trots att han aldrig genomgått officersutbildning hade han generals grad.

Stalin tvingades till slut att avskaffa kommissariesystemet och befälsrätten återgick till den militära cheferna. Efter diktatorns död återinfördes systemet, ett bevis på att ledarna i Kroml inte litade på krigsmaktens officerskår.

Genom hårda straff för minsta förseelse
(Forts på sidan 23)

CONTRA 1 1984

I kommande nummer av Contra (decembernumret och senare) kommer en artikel om sport i Öst, en artikel om hur marknadsekonomin i grunden löser våra miljöproblem och en rad tidigare utlovat material. Om Herbert Tingsten och NATO, om Sovjets förhållanden i Sverige och om svensk u-hjälp. Vi har också börjat granska kommunerna som fastighetsägare. Det verkar inte bli något särskilt smickrande betyg för våra politiker.

...kommer i december